Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

TESTRUP HØJSKOLE

1866-1991

TESTRUP HØJSKOLE

1866 - 1991

TESTRUP HØJSKOLE

1866 - 1991

ved

Jørgen Carlsen

og

Hans Møller

Udgivet af

Testrup Højskoles Elevforening

1991

Udgivet af Testrup Højskoles Elevforening 1991
Tryk: Galten Bogtrykkeri
Omslag:
foto Lars Mogensen
lay out Bent Hjortshøj
Fotos:
Lars Mogensen
Luis Paredes m.fl.

ISBN 87-983987-0-9

Testrup Højskoles Jubilæumsfond

I anledning af Testrup Højskoles 125 års jubilæum har fhv. forstanderinde Ingrid Kaae og Testrup Højskoles Elevforening taget initiativ til oprettelse af en jubilæumsfond.

Fonden administreres af bestyrelsen for Testrup Højskoles Elevforening og har til formål at støtte fremtidigt byggeri og nyanskaffelser på Testrup Højskole.

Indbetaling kan finde sted pr. check eller giro til Testrup Højskoles Jubilæumsfond, Testrup Højskole, 8320 Mårslet. Giro 1 03 36 03.

Ethvert beløb, som skænkes til jubilæumsfonden, vil blive modtaget med glæde og taknemmelighed.

Udrundne er de gamle dage
som floder i det store hav,
og hvor sig hviler nu den svage,
dér fandt den stærke og sin grav;
men, lovet være Himlens Gud!
de ædles æt dør aldrig ud.

Mens graven kastes, vuggen gynger,
og liv udsletter dødens spor,
så immer sig igen forynger
hver ædel slægt i syd og nord,
og mindet, som Guds miskundhed,
forplanter sig i tusind led.

Så lad derpå os syn da fæste,
hvad ædle kaldte livets lyst!
Ja, lad os kappes med de bedste
og vove kækt med død en dyst!
At byde den og graven trods
kan med Guds hjælp og lykkes os.

N.F.S. Grundtvig

Forord

I mere end 125 år har en lang række mennesker haft deres gang på Testrup Højskole og været en levende del af skolens historie. I tusindvis af elever har gennem tiderne lagt nogle måneder af deres liv på skolen og har her modtaget en prægning, som for manges vedkommende har været af stor personlig betydning. Ikke sjældent hører man gamle elever berette, at opholdet på Testrup Højskole har været skelsættende for dem. Det har mærket dem for resten af livet.

I hundredvis af ansatte har i det samme tidsrum haft deres virke her på stedet: som forstandere, forstanderægtefæller, lærere og praktisk personale. Nogle har kun været her i et kort tidsrum - andre har i årenes løb lagt så godt som hele deres liv og sjæl på stedet.

Men alle disse tusinder af mennesker, det være sig elever eller ansatte, har hver især en andel - stor eller lille - i den historiske virkelighed, som har udspillet sig på Testrup Højskole i de sidste 125 år. For en højskole er ikke først og fremmest en række bygninger. Den bliver først for alvor til højskole i det levende møde mellem de mennesker, der færdes på den!

Der har i Testrup Højskoles historie været tradition for at markere de runde fødselsdage med en udgivelse, der tager den tilbagelagte historie nærmere i øjesyn. I 1891, da skolen kunne fejre sit 25 års jubilæum, udgav forstander Jens Nørregaard et sådant historisk skrift. I 1916 blev der i forbindelse med skolens 50 års jubilæum ligeledes udgivet et mindeskrift. Og i 1966 udgav Testrup Højskoles Elevforening den store jubilæumsbog "Testrup

Højskole 1866-1966", som er forfattet af Jens Marinus Jensen og I.C. Heuch. Bogen er rigt illustreret og byder med sine 257 sider på en meget detaljeret og indgående skildring af skolens 100-årige historie.

Med denne skildring i ryggen og med støtte i forskellige andre kilder, herunder et historisk speciale om skolens første tid, forfattet af sognepræst Birgit Svendsen, har jeg på de følgende sider bestræbt mig på at levere en sammenfatning af skolens første 100 år. Af pladsmæssige grunde har jeg gennemgående været henvist til at anvende den brede pensel i min skildring. Mange personer, som har præget dagligdagen på skolen, er givetvis ikke blevet nævnt efter fortjeneste - ja, måske ikke engang nævnt. Det har dog ikke naget min samvittighed synderligt. Jeg har nemlig fuld af fortrøstning kunnet forlade mig på, at man kan få tilfredsstillet en mere indgående interesse i stoffet ved læsning af Jens Marinus Jensens og I.C. Heuchs fremragende skildring. Den findes stadig på lager og kan købes ved henvendelse til Testrup Højskole. Den være hermed anbefalet på det varmeste.

Den allersidste sætning i den omtalte bog lyder således: "Hvordan fremtiden vil forme sig for Testrup Højskole, vil kun tiden og udviklingen kunne vise." Med dette åbne spørgsmål er budstikken givet videre til en skildring af de forløbne 25 år siden sidste historiske statusopgørelse.

Der har ikke hersket tvivl om, hvem vi mente bedst kunne løse denne opgave. Det måtte være Hans Møller, som netop er indtrådt i skolens bestyrelse, og som i mange år har dyrket lokalhistorisk forskning som sin yndede fritidsbeskæftigelse. Vi er Hans Møller taknemmelige for, at han beredvilligt har påtaget sig opgaven.

Til allersidst skal jeg gøre opmærksom på, at der kan forekomme forskellige afvigelser i stavemåden i de gamle tekster - både med hensyn til anvendelse af å eller aa og med hensyn til, om navneord blev skrevet med stort eller ej. Afvigelserne hænger sammen med, at man i højskolekredse praktiserede en retskrivning, der faktisk var to generationer forud for retskrivningsreformen

fra 1948, hvor man som bekendt indførte små bogstaver og bolle-å. Men der er ikke altid nogen entydig konsekvens i stavemåden, ikke engang når den enkelte person skulle stave sit eget navn: undertiden staves Nørregaard således Nørregård eller Nörregård eller sågar Nørgård. Og tilsvarende omtales Bågø ofte som Baagø. Ingen steder skulle afvigelserne dog give anledning til misforståelser.

Der var visse ting, de gamle højskolefolk tog forholdsvis let på. Til gengæld var der andre ting, som var dem livet om at gøre.

F. eks. dette at lave højskole.

Jørgen Carlsen

TESTRUP HØJSKOLE

1866 - 1966

ved

Jørgen Carlsen

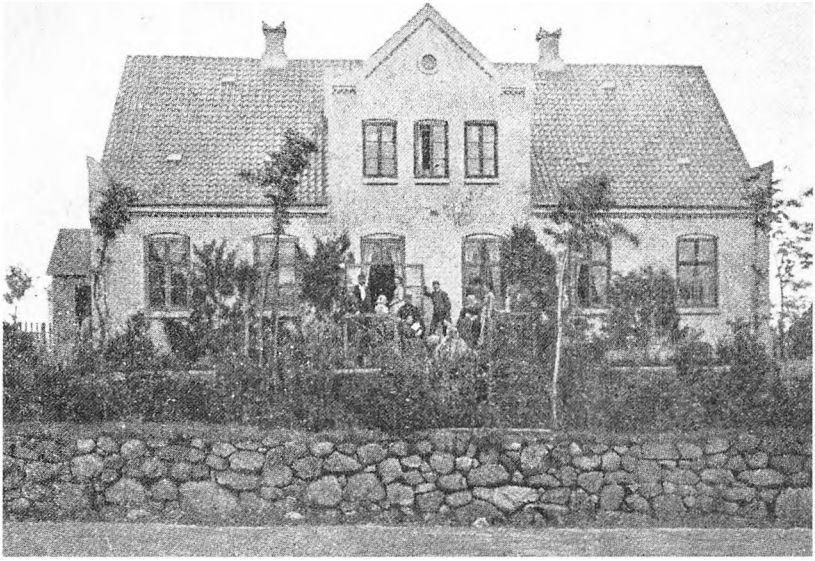
Men hjertet og dets tanker, skal det da ligge brak?

Når man hører en historie fortalt vil man med rette kunne forvente, at den har en begyndelse, en udvikling og en slutning. På et eller andet tidspunkt begynder fortællingen - og på et eller andet tidspunkt afsluttes den.

Men går vi til den virkelige historie forholder det sig anderledes. Her er det kun tilsyneladende, at en historie har en begyndelse og en slutning.

For hvor begynder historien? Og hvor ender den? Vælger man et tidspunkt, må man stiltiende indrømme, at der selvfølgelig gik noget forud: De mennesker, man fortæller om, er født af andre mennesker, der igen er født af andre mennesker. Det samfund og den kultur, der er rammen om historien, er ikke opstået ud af intet. Det er resultatet af en udvikling, skabt af mange forskellige menneskers tanker og handlinger.

Ret beset begynder alle de historier, man kan fortælle, med verdens skabelse. Og det gælder hvad enten historierne er opdigtede eller hentet fra det virkelige liv. Men vi kan ikke begynde med Adam og Eva hver gang, lyder en kendt talemåde. Og det er jo rigtigt nok. Samtidig ligger der dog i denne talemåde en undskyldende undertone, der røber forlegenheden ved overhovedet at skulle gå i gang.

Testrup Højskole. Den første bygning 1866.

Det er de gamle folkeeventyrs fortjeneste, at de frisk og frejdigt og uden falbelader sætter sig ud over den vanskelige begyndelse med indledningsordene "Der var engang..." - og forresten heller ikke har de store problemer med afslutningen: "Og de levede lykkeligt til deres dages ende".

Hvor begynder Testrup Højskoles historie? Ja, i fysisk forstand er det ikke vanskeligt at svare temmelig præcist på spørgsmålet. Den begyndte den 1. november 1866. Den dag sad 18 forventningsfulde og kejtet famlende elever bænket i den nyopførte skolestue sammen med folk fra nær og fjern og lyttede til forstanderen Jens Nørregaards velkomstforedrag. Til tonerne af Niels W. Gades kendte melodi til Ingemanns "På Sjølunds fagre sletter" stavede de sig efter bedste evne gennem den sang, Chr. Richardt havde skrevet til indvielsen af skolen:

Den bonde, som vil lede
sin avling med forstand
vil jorden vel berede
med plov og harvetand;
Men hjertet og dets tanker,
skal det da ligge brak?
Det kunne bære ranker!
Det bærer knap en stak.

Nej, ikke tør vi nøjes
med pogens pegepind,
men flittigt må der pløjes
og sås i villigt sind,
og furen, den må trækkes
i sandheds lige spor,
og sæden, der skal lægges,
er kundskabs friske ord.

Ja, luft fra sagatide
skal fylde vore sejl,
mens vi mod fremtid glide
ad fortids stille spejl,
med folkesangens kerne
til sundt og dagligt brød,
med julenattens stjerne
til lys i liv og død.

Da skal med aks og lilje
alt godt af hjertet gro
en dansk og kraftig vilje
hos kærlighed og tro.
Og når det for os alle
er blevet morgenlyst,
skal vågne svende falde
til vågne brødres bryst.

Men i dybere forstand begynder skolen selvfølgelig før. Ingen kan sige præcis hvornår eller hvordan. Givet er det, at der næppe havde eksisteret højskoler i Danmark, hvis ikke Grundtvig havde udkastet sine tanker om folkeoplysning. Men Grundtvig ville sandsynligvis ikke være kommet på disse tanker, hvis ikke han havde følt sig inspireret af kristendommens lovprisning af skabelsens under - af romantikkens undren og begejstring over det gådefulde liv, vi mennesker lever med os selv og hinanden - af sine henførte samtaler med begavede kvinder - af sine Englandsrejser, hvor han stiftede bekendtskab med universitetsmiljøerne i Oxford og Cambridge. Og romantikkens livsforståelse ville næppe have manifesteret sig så banebrydende, hvis ikke den netop havde haft en forudgående mere tør og forstandspræget oplysningstid at reagere mod.

Men den selvsamme oplysningstid, som i 1700-tallet prægede det kulturelle klima i hele Europa, havde på sin side også sat sig sine blivende spor. Den fostrede en række nye sociale, pædagogiske og politiske ideer, som har trukket kølstriber efter sig i historien - ikke blot i Europa, men også i Danmark. Ideerne førte herhjemme blandt meget andet i 1788 til stavnsbåndets ophævelse, i 1814 til en ny og banebrydende skolelov og i 1849 til enevældens ophør og indførelse af et parlamentarisk styre.

Danmark var i lighed med en række andre europæiske lande inde i en dybtgående og dramatisk udviklingsproces, hvor gammelt og nyt brydes med hinanden: politisk, socialt, kulturelt. Og nationalt.

I dette nye spændingsfelt dukkede en række skikkelser op...

Det unge Danmark

En højsommerdag i 1860 stod fire studerende af toget en station før byen Slesvig. De tre af dem kendte hinanden godt i forvejen, medens den fjerde nærmest ved en tilfældighed var havnet i samme kupé. Han havde regnet med at skulle udnytte billetten til Slesvig fuldt ud, men var blevet smittet af den opløftede stemning, der bredte sig i selskabet. Meningen var, at de ville spadsere til Isted Hede for at opleve det sted, hvor det største og afgørende slag stod under den Slesvigske Krig fra 1848 til 1850. Ingen kunne da have nogen anelse om, at der senere skulle blive grund til at omtale den som den "Første Slesvigske Krig".

Den "nytilkomne" i selskabet var Georg Brandes, der netop var begyndt på sit jurastudium. Han har i sine erindringer skildret sine lidt ældre rejsefæller med en blanding af undren og benovelse. Man talte undervejs om litteratur, filosofi og kunst. Det var mænd i begyndelsen af tyverne, og de studerede alle teologi. Ingen af dem endte dog som præster, lige så lidt som Georg Brandes endte som jurist. Det blev højskolen, de tre unge teologer lagde deres kræfter i. Den ene af personerne var Ernst Trier, som i 1865 oprettede Vallekilde Højskole. De to andre var Jens Nørregaard og Christoffer Bågø, som i 1866 drog til Testrup og grundlagde Testrup Højskole som hhv. forstander og førstelærer. I skildringen af mødet med disse tre "lærlinge af Grundtvig" har Brandes foretaget visse sammenlignende studier og leverer omridsene af en persontegning:

"Trier var den varmeste og rundeste, venlig og imødekommende mod en fremmed, gjorde indtryk af en vis kløgt, var varsom i sine domme om personer.

Baagø, høj og mandig, syntes en kraftig romantisk karakter, viste stor modtagsomhed for naturindtryk og syntes med sit talent for tegning udrustet med en ikke almindelig kunstsans; han var beskeden og mild i sine domme. Nørregaard, en indtagende personlighed, varm og ivrig, ikke så klog som Trier, ikke så varsom i sine udtalelser, lagde djærv, tung alvor for dagen, syntes uden sans for skæmt eller meningsytringer ad omveje. Han var de andres øjensynlige yndling; de tiltalte ham med navnet Tusindfryd! og gav på spørgsmålet, hvorfor han kaldtes således, forklaringen: fordi han er tusinders fryd. Det, som undrede den nytilkomne en smule, var kun, at Nørregaard ingen indsigelse nedlagde mod at benævnes sådan...

I rask gang nåede den lille flok Isteds skønne hede, dannet af lyngtuer, hvis røde blomster så dejlige ud i belysning af den nedgående sol. Man lejrede sig på den høj, hvor Baudissin havde holdt med sin stab, og de unge grundtvigianere sang:

Sejr i din hånd, sejr i din fod,
sejr i alle dine ledemod!

Så oplæste Baagø Hammerichs skildring af Istedslaget, medens hver i sin fantasi så hærmasserne rykke frem og støde på hinanden som netop ti år før.

Tiden var knap, hvis man den aften skulle komme under tag. Klokken 9 havde man endnu to mil til Slesvig. Man gik den første mil med en fart, som var ny for den yngste...Da de ankom til hotellet, stod den fra krigen berømte Madam Esselbach i døren med hænderne i siden som på sit portræt, mønstrede de kommende med kloge, skarpe øjne og udbrød: Das ist ja das junge Dänemark."

Det er tydeligt, at Georg Brandes forsøger at lægge en vis afstand til de tre grundtvigianere. Hans rolle er den opmærksomme iagttagers - selv om han må indrømme, at han selv er deltager i den nationalromantiske begejstringsrus på Isted Hede. Og hans personskildringer er, som man vil se, ikke uden forbehold - specielt ikke skildringen af Jens Nørregaard - Tusindfryden, der uden synderlige protester soler sig i de andres beundring. På den anden side har Brandes vanskeligt ved at skjule sin interesse og fascination.

Ingen af de unge studenter kan på det tidspunkt have anet, i hvilken grad Madam Esselbach med sit kloge skarpsyn havde set rigtigt, da hun udbrød: "Det er jo det unge Danmark!". Eller kunne de? Måske er det ikke kommet helt bag på den unge Georg

Brandes selv. I hvert fald har han bidt mærke i hendes ord og indprentet sig dem - for alle tilfældes skyld...

Givet er det, at hun på en måde fik ret. Alle fire har på afgørende vis været med til at præge den kulturelle udvikling i Danmark. Det var navne, som man blev kendte med i den danske offentlighed.

Selvfølgelig må de dele denne ære med mange andre, men der er det rigtige i det, at Danmark i dag ville se en del anderledes ud, hvis ikke der havde været en række personer, der med stor energi og lidenskab havde kastet sig ud i den nødvendige drøftelse af - og kamp om at komme tilrette med - det liv, vi lever med os selv og hinanden. Her er Brandes og hans tilhængere på den ene side og grundtvigianerne på den anden ikke ganske enige. Ofte er uenigheden meget dybtgående. Men en trøst er det, at der heller ikke inden for de enkelte "lejre" er enighed. Og denne uenighed er ikke at beklage. Den er præcis Danmarks lykke!

Der er noget yderst symbolsk i dette møde mellem den unge Brandes og de unge grundtvigianere. For hvor forskellige de end måtte være, så spiller de hver på deres måde en afgørende rolle som bærende søjler i den frisindstradition, vi endnu lever højt på mere end 100 år efter. - Det frisind, der betyder, at vi her i landet er så velsignede at leve i en demokratisk kultur, hvor man kan være uenige - politisk, kulturelt, religiøst - men, hvor man grundlæggende er enige om at holde sammen på uenigheden.

"Uenighed gør stærk!", som den lidenskabelige dansker Poul Henningsen så smukt formulerede det et århundrede senere.

Jens Nørregaard som nybagt cand. theol. i 1861.

Tusindfryd

Jens Nørregaard kom til verden i 1838 i et københavnsk embedsmandshjem. Faderen var kancellisekretær (fuldmægtig i Skifteretten), og moderen var præstedatter fra Ribe. Mormoderen havde iøvrigt i sin tid været husjomfru hos pastor Ingemann i Thorkildstrup og taget sig af den lille Bernhard Severin.

Jens var den næstældste i en søskendeflok på fire, og hjemmet var præget af en vis solid velstand, der beroede på sparsommelighed og nøjsomhed i det daglige. Det var et livligt hjem, hvor ikke mindst musikken spillede en stor rolle. Ofte genlød stuerne af to- eller firhændig klavermusik eller af strygekvartetter, for slet ikke at tale om sang.

Fra barnsben har Jens Nørregaard tillige været en dygtig og ivrig danser - en egenskab, han bevarede helt til sine gamle dage. Det siges endda, at selveste balletmester Bournonville opsøgte moderen for at fortælle hende, at hun forspildte sit barns fremtid, hvis hun ikke lod ham gå til balletten.

"Lykkeligvis skete dette ikke!" lyder det med tilbageholdt åndedræt i en kommentar fra en af Jens Nørregaards levnedsskildrere, højskoleforstander Tårup, der selv var elev af ham og senere overtog ledelsen af Testrup Højskole. Samme Tårup har iøvrigt en anden forklaring på Jens Nørregaards tilnavn "Tusindfryd" end den, vi finder hos Brandes: navnet "Tusindfryd" fik han fordi han ganske enkelt lignede en tusindfryd med sit trimmede fuldskæg og håret, der omkranser ansigtet ligesom blomstens kronblade. En endnu mere poetisk version af tilnavnet går på, at han lige som blomsten altid vendte sit ansigt mod lyset.

Lille Theologicum.
Efter tegning af H. Dirkinck-Holmfeldt 1860.

"Underlig nok taltes der, så vidt jeg husker, aldrig i vor studentertid om højskolen, skønt syv af vor kreds blev højskolemænd." Sådan skriver Jens Nørregaard i nogle private optegnelser, der bærer overskriften "Minder og indtryk fra min studentertid 1856-1861". Skulle han have fulgt familietraditionen, var det jura, han skulle have studeret. Men på grund af en inspirerende lærer på Borgerdydsskolen faldt valget på teologien.

På det teologiske fakultet fandt han sammen med en række ligesindede, heriblandt Ernst Trier, som i 1865 oprettede Vallekilde Højskole, Ludvig Schrøder, som samme år blev forstander for Askov Højskole, og frem for alt Christoffer Bågø, som i Testrup kom til at danne pol med ham i et livslangt arbejdsfællesskab og venskab. Bågø var to år ældre end Nørregaard og havde ved siden af sit teologiske studium mange andre interesser: sprog, historie, arkæologi, geologi og kunsthistorie.

Sammen dannede de unge teologiske studenter forsamlingen "Lille Theologicum", dvs. det lille teologiske fakultet - en slags teologisk studenterklub, hvor man mødtes en gang om ugen for at drøfte teologiske, politiske og kulturelle problemer. Mere uformelt gik kredsen også under betegnelsen "Sladderasticum".

Selv om man i forsamlingen lagde vægt på at stå på egne ben, var det umiskendeligt, at den fælles inspirationskilde var Grundtvig og hans syn på kristendom og menneskeliv. I 1860, efter 4 års ugentlige møder, tog man så at sige konsekvensen og flyttede møderne til Grundtvigs bolig i Vartov. Her holdt den gamle på de unges opfordring en række kirkehistoriske foredrag, der senere er blevet kendt som "Kirkespejlet". Fra den tid havde Jens Nørregaard jævnligt sin gang i det grundtvigske hjem.

Nogle år før havde han som ung student gjort et bekendtskab, som skulle få afgørende følger for ham. I sommeren 1855 var han på besøg på godset Petersgaard i Kallehave på Sydsjælland. Meningen var, at han ville besøge en ven, som var huslærer på stedet. Men da vennen ikke var hjemme, inviterede husets frue ham til middag. Ved den lejlighed måtte han konstatere, at husets to døtre den 14-årige Anna og den 12-årige Elisabeth gjorde et ikke ringe indtryk på ham. "Nette pigebørn", skrev han i sin dagbog

Anna Nørregaard

om episoden. Siden blev besøgene til flere, og interessen koncentrerede sig om den ældste af søstrene Anna.

I 1861 blev Jens Nørregaard teologisk kandidat, og kort efter blev han forlovet med Anna Fabritius-Tengnagel. Hun var et tænksomt og indlevende menneske, men havde samtidig et stolt væsen, som holdt de gamle aristokratiske æresbegreber i hævd. Da den politiske situation omkring de gamle hertugdømmer tilspidsedes, og det trak op til krig, var Jens Nørregaard i lighed med så mange andre unge mænd i tvivl om, hvorvidt han skulle melde sig. Og i givet fald som hvad: skulle han udnytte sin teologiske embedseksamen og lade sig hverve som feltpræst (det gjorde bl.a. vennen Ernst Trier), eller skulle han stille som officersaspirant? Eller skulle han søge den udvej, som mange akademikere havde, at benytte sig af sit frinummer og lade en anden stille for sig?

Hans unge forlovede var ikke i tvivl: selvfølgelig skulle han melde sig under fanerne - og det som officer! I en brevveksling om spørgsmålet skriver hun bl.a.: "Jeg vilde helst, det kom fra dig selv, og blev glad ved dine Ord derom, selv om Taarerne kom i Øjnene derved. Hvis du synes, at en Feltpræsts Stilling var den ønskeligste for dig, synes jeg, du skulde søge den, men hvad saa med Præsteeden? Er den ikke som i Fredstid? Der maa være noget at virke ved at opmuntre Soldaterne og trøste de syge, men også noget pinligt ved at være midt i al Elendigheden og dog ikke selv deltage."

Jens Nørregaard fulgte sin forlovedes indstilling og fik ordre til at stille ved Dybbøl den 18. marts 1864 - dvs. en måned før krigens vendepunkt, stormen på Dybbøl, fandt sted. Nogle dage forinden blev der holdt bryllup på Petersgaard, fordi Anna insisterede på at bære sin mands navn, inden han drog ud og satte livet på spil.

Da Jens og Anna i 1866 drog til Testrup, fulgte Annas lillesøster Elisabeth med og fungerede som medhjælp på skolen. Og da Anna efter 16 års ægteskab døde (af den tids svøbe: lungetuberkulosen), giftede Jens Nørregaard sig med Elisabeth. Hun tog

sig kærligt af søsterens børn, som omtalte hende som deres elskede "Moster Bath". Jens og Anna fik ialt 4 børn, men kun to år efter Annas død fulgte en af pigerne hende i graven, 10 år gammel. Selv nedkom Elisabeth med 2 børn.

Elisabeth

Nederlaget til den preussiske overmagt betød ikke en svækkelse af Jens Nørregaards nationale sindelag - snarere tværtimod. Han har senere udtalt, at den sønderjyske sag var hans særlige kæphest i højskolearbejdet: hvis ikke han fik eleverne vakt for den sønderjyske sag, ville han betragte sin højskolegerning som forfejlet.

I det hele taget havde det nationale spørgsmål stor betydning for opkomsten af en lang række af de danske folkehøjskoler. Det samme sindelag, som oberst Dalgas lagde for dagen med sine berømte ord om opdyrkningen af den jyske hede: "Hvad udad tabes, skal indad vindes", gjorde sig også gældende blandt højskolefolkene. Højskolebevægelsen blev i udpræget grad hjemsted for en national samling og vækkelse. I tidsrummet 1864 - 1870 så ikke mindre end et halvt hundrede nye højskoler dagens lys rundt omkring i det danske landskab. Askov oprettedes som sagt i 1865 med Ludvig Schrøder som forstander, og samme år etablerede

Ernst Trier sig i Vallekilde. Og i 1866 så altså Testrup Højskole dagens lys.

Bag oprettelsen af Testrup Højskole lå imidlertid også andre motiver end de rent nationale.

Aserne i Testrup og jætterne i Viby

I vinteren 1865-66 drog et par lokale bønder afsted til København med det formål at få skabt en grundtvigsk højskole syd for Århus. Med sig havde de lærer Kristian Højmark fra Stautrup, som skulle hjælpe dem med at tale deres sag. Det lykkedes dem at få en samtale med selveste Grundtvig. Han tog venligt imod dem, drøftede sagen med dem og opfordrede dem til at fortsætte deres forehavende med ordene: "Den sag er god, og den skal nok lykkes". Ved samme lejlighed henvendte de sig til Skat Rørdam, den senere biskop over Sjælland, som kort efter mødte Jens Nørregaard på Blaagaards Seminarium og forelagde ham sagen.

"Det fængede øjeblikkelig i mit Sind," fortæller Jens Nørregaard 25 år senere. "Vistnok sad jeg dengang i en paa mange Maader glædelig og saare paaskønnet Virksomhed som Lærer i Historie i Frøken Zahles Pigeskole og Undervisningsanstalt for Voksne Kvinder, holdt samtidig litterærhistoriske Foredrag på Blaagaards Seminarium og syslede tillige med Forarbejderne til en Doktordisputats. Men indtrykkene fra den sørgelige Krig i 1864, hvori jeg som frivillig havde deltaget, havde efterladt en Trang i mig til at bidrage om også kun lidt til Folkets oprejsning efter det haarde Slag, og det urolige, spredende Hovedstadsliv forekom mig kun lidet skikket til en Virksomhed, som kunde sætte mere end rentforbigaaende Spor i denne Retning."

Efter nogen tids overvejelse skrev Jens Nørregaard til lærer Højmark og meddelte ham, at han var villig til at oprette en folke-

højskole på Århusegnen for egne midler, hvis ellers han kunne regne med åndelig og moralsk støtte fra folkene på egnen.

For at stifte nærmere bekendtskab med højskolelivet besøgte han højskolerne i Marielyst og Vallekilde, inden han i marts 1866 mødtes med en kreds af lærere og bønder fra Århusegnen. To gårdejere i Testrup tilbød at sælge jord til opførelse af skolen, og allerede næste dag slog Jens Nørregaard til og købte en byggegrund, beliggende i Testrup by.

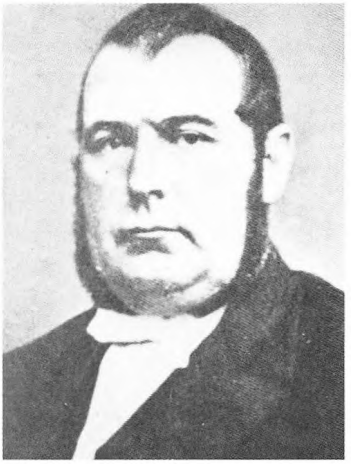
Der var flere grunde til, at man ønskede en grundtvigsk højskole i den sydlige omegn af Århus. Men den direkte og mest presserende var, at man ønskede en modvægt mod den indflydelse, der udgik fra en skole, som i 1857 blev oprettet i Viby af bondevennen Lars Bjørnbak.

Lars Bjørnbak var en særpræget og stærk personlighed, der både som folkeoplyser og politiker vendte sig mod de national-liberale holdninger, som prægede ikke mindst de grundtvigske kredse. Han kom fra en hel anden del af landet og af samfundet, og det kom på mange måder til at præge hans synspunkter. Han havde levet sit liv i en verden, der tog sig noget anderledes ud end det københavnske embedsmandshjem, hvori Jens Nørregaard opfostredes. Han var født i 1824 og voksede op under meget beskedne kår i et fattigt lærerhjem i Vendsyssel. Her var ingen trygge og solide borgerlige rammer - ingen kammermusik og skønsang i stuerne, ingen balletundervisning og regelmæssige besøg i Det kgl. Teater.

Bjørnbaks motto var "Kundskab er magt - uvidenhed er trældom" - og på sin skole tilstræbte han at give de østjyske bønderkarle en borgerlig selvbevidsthed og afholde dem fra drømmerier og uklare fantasterier. Det drejede sig for ham om at fremme bondestandens kamp for at sidde til højbords i den nye borgerlige samfundsorden. Han lagde megen vægt på faktiske kundskaber og gjorde også et stort nummer ud af eksamen og den rent ydre dannelse i det hele taget. På Viby højere Landboskole blev der ligefrem holdt praktiske øvelser i, hvordan en dannet mand

opfører sig i pænt selskab. Eleverne lærte bordskikke og at aflægge dialekten og sige "Jeg" i stedet for "A". Bønderne skulle, som det blev sagt, lære "tækkelige manerer".

I 1866, samme år som Testrup Højskole blev grundlagt, skabte Lars Bjørnbak avisen "Århus Amtstidende", som i modsætning til de national-liberale stod for en erklæret pacifistisk holdning.

Lars Bjørnbak.
"Jætten" i Viby.

Den bjørnbakske holdning manifesterede sig ikke blot i omegnen af Århus. Der blev oprettet en række bjørnbakske skoler flere steder i landet. Men ingen steder kom kulturkampen mellem grundtvigianere og bjørnbakkere til at manifestere sig stærkere end i forholdet mellem skolerne i Viby og Testrup.

"Det glæder mig rigtig, at Bjørnbak i Deres Skole har fået en Medbejler til Folkehjertet i den Egn, og jeg håber, De snart får bugt med Jætten. En af de værste, jeg kender..." Sådan hilses Jens Nørregaard velkommen af stridsfællerne på egnen.

Det varede ikke længe, før de to modstandere tørnede sammen, og de tog mangt et tag med hinanden på nogle stormøder i Randers, Århus, Skanderborg, Odder og Horsens.

Den senere forstander for Ryslinge Højskole Alfred Povlsen har leveret en levende skildring af et sådant møde mellem de to åndelige stridsmænd. Hvor Alfred Povlsens sympati befinder sig, lades læseren ikke i tvivl om:

> "Det var en dag i slutningen af tresserne i dragonernes ridehus i Randers. Der var et stort skolemøde, og da jeg som sekstenårig skoledreng kom ind i den talrige forsamling stod der på talerstolen en mand, der havde hele forsamlingens opmærksomhed. Hele skikkelsen fra isse til fod såvel som røsten udtrykte brutal kraft.

Jeg lagde mærke til de store, sorte øjenbryn og under disse det stikkende, hvasse blik. Men især var det munden. Den var meget bred og så fast, som om den kunne bide gennem sten og stål. Stemmen lød uafbrudt. Den var uden klang, men larmende og skrattende som et tærskeværk. Navnlig erindrer jeg den snerrende måde, hvorpå han kunne sige "d'hrr. grundtvigianere".

Det var bondevennen, bondehøvdingen Lars Bjørnbak. Han talte om kundskabens magt, det grundtvigianske fantasteri og forsvarsgalskaben. Det var første gang, jeg mødte den lavpandede danske materialisme og følte, at jeg her stod over for en af dens forkyndere. Man talte den gang meget om jætterne, og modløsheden efter nederlaget (i 1864) havde givet dem dristighed til at føre denne højrøstede tale.

Medens jeg stod og hørte på Bjørnbak, lagde jeg mærke til en yngre mand, der mere lignede en civilklædt officer end en lærer. Han holdt sig bagest i forsamlingen og gik af og til med hurtige skridt frem og tilbage i ridehuset. Jeg blev opmærksom på disse hurtige bevægelser. Pludselig, i samme øjeblik som Bjørnbak sluttede, ser jeg den unge mand på talerstolen, og hvad der nu foregik, kan jeg bedst beskrive således:

Man hører hornsignaler og våbenklirren, man ser et batteri kanoner susende svinge op, slå hestene fra og - bum, bum, bum! - en kanonade, som holder ved så længe, som den lille mand står der på talerstolen. Man fornam, at det var skarpskydning, og blev snart overbevist om den virkning: Der var ikke meget tilbage af Bjørnbak, da han atter viste sig. Han lignede nærmest den skude, der har fået grundskud og slagside. Han havde ikke længere mindste magt over forsamlingen.

Så ung jeg var, følte jeg, at her var udført en bedrift. Idealismen havde vundet en sejr over materialismen, og jeg erindrer, at jeg efter mødet stod og fulgte Nørregaard med øjnene, da han gik ned ad Østregrave i Randers. Han gik midt ad gaden, og jeg syntes, de skulle have stukket flaget ud af husene for ham og kastet blomster for hans fod ..."

Kampen mod den bjørnbakske materialisme blev af grundtvigianerne tit og ofte sammenlignet med asernes kamp mod jætterne, og Bjørnbak fik på det nærmeste tildelt rollen som Udgårds-Loke. Til gengæld måtte Testrup Højskole fra den anden side finde sig i betegnelsen "Bragesludringsanstalten".

I årene fra 1866 og frem til Bjørnbaks død i 1878 fandt der en række hidsige kampmøder sted mellem Bjørnbak og Nørregaard om mærkesager som skolespørgsmålet, skandinavismen eller for-

Jens Nørregaard

Christoffer Bågø

"Aserne" i Testrup.

svarsspørgsmålet. Møderne tiltrak sig manges opmærksomhed, og foregik de i det fri, var det ikke ualmindeligt, at de talte flere tusinde tilhørere. En ting kunne man på forhånd være sikker på, nemlig at de to deltagere var rygende uenige i de afgørende sager. Begge var udpræget temperamentsfulde naturer, og ikke sjældent udviklede diskussionerne sig til så store højder af harme og forbitrelse, at parterne skiltes uden at hilse hinanden farvel.

Hvor dybt forbitrelsen kunne stikke, vidner et brev fra Jens Nørregaard til hustruen Anna om. I efteråret 1868 var han i en periode udstationeret som løjtnant i Århus og skrev: "I tirsdags var vi på samme måde ude i egnen ved Viby, og mens vi en tidlang lå og havde intet at bestille, havde jeg sådan en lyst til at låne kompagniet, gå hen foran skolen med Bjørnbak i og med fældede bajonetter tvinge ham til at tilbagekalde sine løgne og afsværge at komme med flere, jeg er imidlertid bange for, at det sidste vilde være ham en umulighed".

I et brev samme år til Ernst Trier på Vallekilde skrev den ellers meget lavmælte og tilbageholdende Bågø om Bjørnbak og hans

meningsfæller, som uindbudte var mødt op til et "vennemøde" om skandinavismen: "....Det er dog også for galt, at man ikke har lov til at samles med venner, som indbydelsen udtrykkeligt lød på, uden at blive forstyrrede af de køtere." Bjørnbak havde ved den lejlighed taget ordet og gjort hvasse udfald mod Carl Plough og andre fortalere for skandinavismen. Plough og hans meningsfæller bevægede sig i "uklare forestillinger, i tomme men farlige følelser, hvor ingen sundt tænkende dansk mand kunne følge dem," lød Bjørnbaks bredside.

I en periode kunne man nærmest opfatte kulturkampen mellem skolerne i Testrup og Viby som en skyttegravskrig, hvor man ved så godt som enhver given lejlighed gjorde sig parat til at storme modparten ved daggry. Kampen kunne være indædt og sej, og man så ikke mildt på overløbere. Da Bjørnbak kom under vejr med, at en af hans tidligere elever var gået over til "fjenden", omtales denne på følgende måde i et brev: "Hils N.N. fra mig! Det har længe været min agt at skrive til ham på grund af, at det er mig sagt, at han skal være gået over til grundtvigianerne... Sig ham foreløbig, at det ville være at gøre mig en virkelig stor sorg, om han lod sig forkludre af deres tossede vrøvl... Bliver han grundtvigianer, så bliver han en komplet nar!"

Adskillige år efter de heftige kampes ophør leverer Nørregaard følgende karakteristik af Bjørnbak: "Hvad han (Bjørnbak) kaldte Folkeliv, bestod i en blanding af Rettigheder, som Lovene har sikret hver mand i samfundet; og hvad han kaldte Folkeoplysning, var enhver Kundskab, der kunde udstyre Mennesket til at gøre sig gældende mellem andre ... Han var det nyttiges og Rettighedernes ensidige Talsmand og som sådan en født Modstander af den grundtvigske Kirke- og Skole-Bevægelse som af den nordiske Folkebevægelse; alt dette var for ham uklart Fantasteri og usundt Føleri, som han gjorde ansvarligt for vore Ulykker i 1864 og nu ønskede at rive unge og gamle ud af".

Bjørnbak var en typisk pragmatiker. Han tænkte praktisk politisk, var meget fornuftsbetonet i hele sin indstilling, forstod at

tage bestik af realiteterne og var en glimrende igangsætter. Han satte fokus på det politiske - på den enkelte persons krav og rettigheder.

Nørregaards holdning - og holdningen på Testrup Højskole i det hele taget - var derimod klart rettet mod personlighedsdannelsen. Det var ikke først og fremmest formidlingen af ganske bestemte kundskaber, men formningen af elevens personlighed, der stod på dagsordenen. Formålet med højskoleopholdet var ikke så meget en politisk vækkelse som en menneskelig vækkelse, dvs. et forsøg på at kalde livet frem i det enkelte menneske og lade det udfolde sig.

For de grundtvigianske Testrupfolk var det af afgørende betydning at holde fast ved, at oplysning er andet og mere end det, der kan gøres til lærebogsstof og eksamenslæsning. Verden og virkeligheden består nemlig af andet og mere end sagsforhold og problemer, der kan gøres til genstand for en række forstandige betragtninger. Der er visse ting i menneskelivet, og de mest afgørende og fundamentale, som man ikke kan nå med sin lektieviden, men som man kun kan forholde sig til ved at tage livets egen gådefuldhed og uudgrundelighed med i betragtning. Den politiske vækkelse bevæger sig på den oplyste avislæsnings plan, men den mere omfattende menneskelige vækkelse medinddrager også den moralske, æstetiske og religiøse dimension i menneskelivet.

Hvor Bjørnbakkerne er opsat på at fastslå personens politiske rettigheder, taler Jens Nørregaard i højere grad om menneskets åndelige forpligtelser.

Historikeren Hans Jensen udgav i 1919 en bog om Bjørnbak, der på de sidste sider rummer følgende spørgsmål til overvejelse: "De bjørnbakske skoler har ikke overlevet. De grundtvigske har: Var det poesien og romantikken på de grundtvigske skoler, der har overvundet de mere praktisk anvendelige kundskaber på de bjørnbakske skoler? Eller var det snarere befolkningens åndelige magelighed, der gøs tilbage for den besværlige tilegnelse af positive kundskaber?"

Som et svar herpå kan man fremholde følgende vurdering af Lars Bjørnbaks virksomhed, som er givet af Holger Begtrup, grundlæggeren af Frederiksborg Højskole: "Bjørnbaks sunde fornuft var for småtskåren til at fylde en evnerig ungdom om ham. Han begreb ikke, at det netop var upraktisk altid at pukke på kundskaber og hånle ad livsanskuelsen, da det dog til syvende og sidst er den, som alene kan lære folk at bruge deres kundskaber på en frugtbar måde."

Begge udtalelser er vel egentlig ret partiske. Kendsgerningerne er, at begge skoler - Testrup og Viby - stort set var fyldte indtil Bjørnbaks død i 1878. Siden blev skolen i Viby overtaget af Bjørnbaks søn, som ikke helt formåede at løfte arven. Den sygnede gradvis hen og gik ind i 1895.

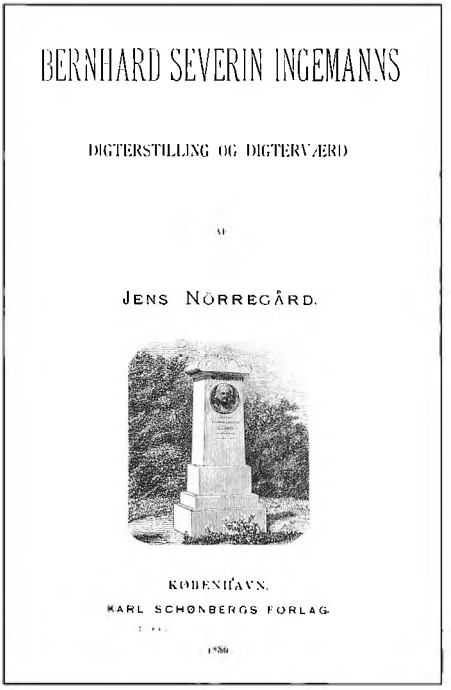
Åndelig forlystelsessyge..?

I sandhedens interesse skal det dog siges, at det ikke kun var fra "jætternes" hold, at der lød kritiske røster mod Testrup-folkene. Ved en lejlighed kom kritikken fra en kant, som ellers nok måtte siges at være åndsbeslægtet med "aserne" i Testrup. Ophavsmanden var den kendte og ansete præst i Gylling Otto Møller. Han havde i sin tid hilst Testrupfolkene velkommen, men han lod sig dog ikke uden videre charmere af deres blomstrende sprog og funklende talestrøm.

I julen 1874 blev forholdet mellem Jens Nørregaard og Otto Møller noget knudret. De var stødt sammen på et skolemøde. Diskussionen drejede sig ifølge Otto Møller om, hvorvidt der i skoler skal læres noget, eller man skal nøjes med at give eleverne oplevelser. I et brev til vennen, den senere biskop Skat Rørdam, skriver Otto Møller: "Følgen af al denne maden med Indtryk i steden for anvisning til eget Arbejde i Tilegnelse og Fastholden er en åndelig Forlystelsessyge og den tykke Uvidenhed, som vi ser de

sørgelige Følger af rundt om blandt de yngre af den grundtvigske Vækkelse. Dette hersens smager nu ikke Nørregaard og i det hele dem, der lever af de Øren, der skal kløes, men jeg kan ikke tie til det Lefleri med det slette, dovne, nydelsessyge, forkælede ...."

Ser man på indholdet i skolevirksomheden i Testrup må kritikken siges at være temmelig forfejlet. Både Jens Nørregaard, Christoffer Bågø og de øvrige lærerkræfter på skolen har lagt vægt på solide kundskaber. Det fremgår med al tydelighed af timeplanen for en almindelig undervisningsuge. På vinterskolen for 1876-77 har modersmålsundervisningen 20 ugentlige timer, mens landsgennemsnittet er 13. Faget historie (herunder Danmarks-, verdens-, bibel- og kirkehistorie) har på Testrup 12 timer, hvilket også er over landsgennemsnittet. Naturfagene har 6 timer, mod landsgennemsnittet på 3. Og faget gymnastik tæller på Testrup hele 9 timer mod et landsgennemsnit på 5.

BERNHARD SEVERIN INGEMANNS

DIGTERSTILLING OG DIGTERVÆRD

AF

JENS NØRREGÅRD.

KØBENHAVN.

KARL SCHØNBERGS FORLAG.

1886

Titelbladet fra Jens Nørregaards doktordisputats om Ingemann. Ved disputatshandlingen optrådte den berømte og berygtede filosofiprofessor Harald Høffding som officiel opponent. Han hæftede sig især ved Jens Nørregaards vedholdende brug af ordet "hjerte" i afhandlingen.

"Kan De nærmere præcisere, hvad De forstår ved ordet "hjerte"?" - lød Høffdings udfordrende spørgsmål.

"Det er dybden i et menneskes personlighed!" - kom svaret prompte fra Nørregaard.

Det vil være en urimelig påstand, at man i Testrup ikke mente, at viden og kundskaber var af betydning. Alene den omstændighed, at Jens Nørregaard i 1886 modtager den filosofiske doktorgrad for en afhandling om digteren B.S. Ingemann, peger på holdningen til og respekten for reelle kundskaber. Jens Nørregaard har da også bestandigt været af den mening, at også formidlingen af kundskaber er af stor betydning i højskoleundervisningen. Kendt er hans udtalelse: "Vel er kundskaber ikke det samme som oplysning, men uden bestemte kundskaber kan oplysning ikke meddeles og fastholdes."

Men det hører med til den menneskelige side af denne kurre på tråden mellem Otto Møller og Jens Nørregaard, at Otto Møller blev synligt venligere stemt, ja som han selv siger det: "ligefrem overrasket og fornøjet", efter at have modtaget 40 flasker virkelig god vin fra den gavmilde Nørregaard. Og det var givetvis på mange måder en klog gestus fra Nørregaards side. For efter en sådan gave og de oplevelser, den stiller i udsigt, er det sin sag at turde fremture med beskyldninger mod andre for at hælde til det "magelige, forkælede, nydelsessyge og forlystelsessyge."

En mønsterskole

Da Jens Nørregaard har besluttet sig for at drage til Testrup, skriver vennen Ernst Trier, der i mellemtiden er blevet forstander for Vallekilde Højskole, til ham: "Jeg er uhyre glad for, at du nu også tænker på at drage ud og råbe Folket op for nu at tale Koldsk". Og i begyndelsen af 1867 skriver Nørregaard til Trier: "Det går godt her på Skolen, og jeg er rigtig glad for Virksomheden. Den slags Timer, som jeg drømte om, da jeg en Morgen stod inde i det lille Værelse i Vallekilde. Dem har jeg gudskelov oplevet mange af her. To Ting har jeg indtil nu ladet ligge: det er Kemi, som jeg ikke synes, jeg har Tid og Plads til - heller ikke råd til at anskaffe Apparater til - og Ekscersitsen, hvortil jeg ikke kan få Geværer uden en del Risiko. Med Verdenshistorien går det rigtig godt. Eleverne sluger den. Det er tydeligvis deres kæreste Timer. Således var det jo også hos dig og på Marielyst."

På linje med de fleste andre af datidens skoler blev der holdt vinterhøjskole for karlene og sommerhøjskole for pigerne. Året rundt spillede Jens Nørregaards hustru Anna og hendes søster Elisabeth en vigtig rolle i skolens liv, men især på sommerkurserne kom deres talenter til fuld udfoldelse. De var begge i stand til at skabe en god stemning for pigerne omkring sig. De kunne tiltale dem uden at "trykke dem, som vi Mænd saa tit kunde", bemærker Nørregaard.

I et brev fra 1868 fortæller han, at de nu også har indført "Ekscersitsen og Gymnastikken, og det fryder Eleverne særdeles. De er somme Tider nær ved at sprænges og Skolestuen forvandles til Støv. Men ellers må jeg i alle Maader rose dem for deres Orden

og renlighed og rette Væsen: lige langt fra Plumphed og Polerthed."

Da skolen blev indviet i 1866 havde den ikke nogen kostafdeling. Den bestod udelukkende af en hovedbygning med en skolestue samt beboelse for familierne Nørregaard og Bågø. Den første vinter havde skolen 21 elever, som boede rundt omkring på de nærliggende gårde og i husene ved skolen. Imidlertid steg elevtallet støt, og i 1870 blev der rejst penge gennem en indsamling og opført en kostafdeling med elevværelser. Kort efter blev skolen yderligere udvidet med bl.a. en gymnastik- og forsamlingssal, og fra 1876 var den i stand til at huse godt og vel 100 elever. I 1896 blev skolens karakteristiske tårn opført. Tegningen var udført af Bågø i samarbejde med en arkitekt, og inspirationen var hentet fra tårnet i Mårslet kirke.

I 1871 indførtes faget gymnastik for karlene på vinterhøjskolen. Lærer i faget var den nytilkomne Jørgen Andersen Bo, der senere også blev lærer for friskolen, som lå lige over for højskolen. Men på sommerskolen 1872 indførte man i Testrup som den første af alle højskoler også kvindegymnastikken som højskolefag. Gymnastikundervisningen, som blev forestået af en frøken, foregik efter det såkaldte "franske" system med kuglestænger, yndefulde bøjninger og ledsagende sang. Dragterne, som var grå med lange bukser og trøjer, blev syet af eleverne selv, og man tålte ingen tilskuere - måske med undtagelse af forstanderen selv! Senere gik man over til den såkaldte "svenske" gymnastik, inspireret af gymnastikpædagogen Pehr Henrik Ling - en mere fri og legende gymnastikform, som fra midten af 1880erne gradvist vandt indpas i den danske højskoleverden.

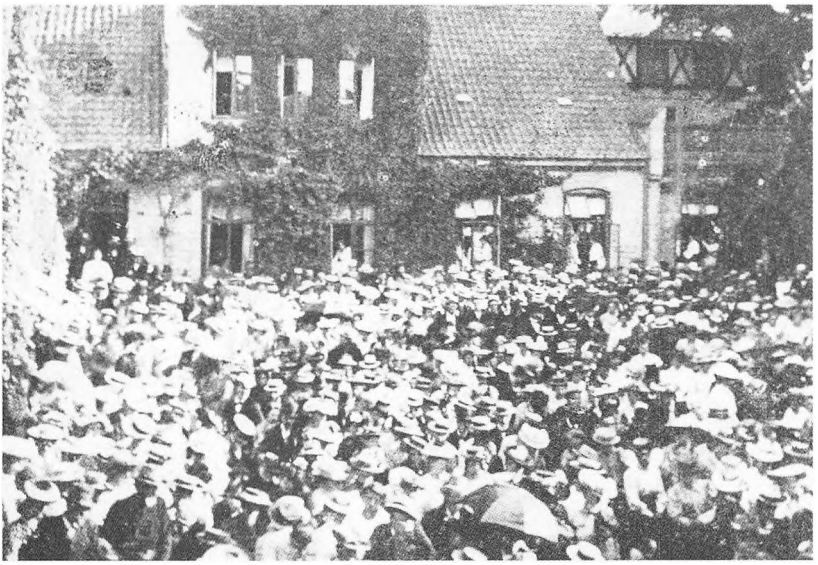
I løbet af ganske få år efter sin oprettelse gjorde Testrup Højskole sig kendt som en af de toneangivende højskoler. I midten af 1870erne blev den af Mathias Stenstrup, som var statens tilsynsmand for højskoler, omtalt som "en af de 3 store grundtvigske Vækkelsesskoler, som for Tiden føre an og til hvilke en Mængde af de mindre se op til og hen til". De to andre skoler var henholdsvis

Askov Højskole og Vallekilde Højskole. Betegnende nok havde forstanderne og flere af lærerne på disse tre skoler en fortid som studenterkammerater i "Lille Theologicum".

Det forekom ikke så sjældent, at vordende højskoleforstandere - ikke bare i Danmark men fra hele Norden - aflagde disse skoler et besøg for at hente inspiration til deres fremtidige højskolearbejde. Et eksempel herpå er den norske højskolemand Viggo Ullmann, den senere forstander for Telemarkens Højskole. I foråret 1873 aflagde han de tre "mønsterskoler" et besøg og skildrede sit møde med Testrup Højskole således:

"Denne høiskole har et baade fra Askov og Vallekilde forskjelligt præg og staar vel nærmest midt imellem dem begge, saa den har Askovs stærke side i de aandfulde foredrag, Vallekildes i det gode samliv. Dertil er der noget så usigelig behageligt over livet her. Baade J. Nørregaard og Chr. Baagø er rige folk og har meget udviklet kunstsans, saa der over alt her ligger et stærkt skjønhedspræg, som umulig kan andet end tiltale og behage. Man maa jo finde sig vel tilmode ved at komme ind i en rigtig skjøn dagligstue, ved at nyde sin frokost i en rigtig hyggelig spisestue, hvor maskinen snurrer, - eller naar man sidder i Baagøs studérkammer, der er indrettet som en gammel nordisk høvdingstue, rigtignok med den betydelige forskjel, som en masse smukt indbundne bøger i sirlige hylder og kostbare billeder paa væggene nødvendigvis maa gjøre. At dette er behageligt kan ikke negtes, heller ikke, at det maa give eleverne en stærk skjønhedssans, da jo alle disse herligheder er tilgjængelige for dem alle...

Nørregaard er en meget munter og behagelig mand, morsom at tale med og inderlig venlig og forekommende i al sin færd. Han regnes ialfald inden den grundtvigske kreds for at være omtrentlig den mest veltalende mand i Danmark og det ikke uden grund, saa du kan vide, det er en stor fornøjelse at høre hans verdenshistoriske foredrag; i stærk modsætning til Schrøders rolige, harmoniske tale, udmærker de sig ved en ild og kraft, som i ganske særlig grad maa være skikket til at vække begejstring hos hans tilhørere, som da ogsaa er uhyre indtagne i ham og sætter ham højere end noget andet menneske paa jorden, tror jeg. Det mest fremtrædende ved Baagø er den sjælelige renhed og skjønhed, som gjør, at alle om ham maa bruge udtrykket "en ædel mand"; han er for resten meget kundskabsrig, især paa det sprogvidenskabelige område, saa jeg har havt megen nytte og glæde af samtaler med ham."

Sommermøde på Testrup Højskole.

Højskolesangen

Det gamle venskab blandt medlemmerne af "Lille Theologicum" kom til at præge samarbejdet mellem dem, også efter at de var spredt for alle vinde i den danske højskoleverden. Ludvig Schrøder fra Askov og Ernst Trier fra Vallekilde og Nørregaard og Bågø fra Testrup rådførte sig ofte med hinanden i sager, der var af betydning for højskolebevægelsens liv og vilkår. Var der brug for en fælles politisk tilkendegivelse over for Rigsdagen, stod de meget ofte skulder ved skulder.

Et af de synligste udtryk for det nære samarbejde mellem de tre førende skoler er deres fælles bestræbelse på at fremme højskolesangen.

Højskole og højskolesang har altid været sammenhængende størrelser, lige fra 1844, da Danmarks - og verdens - første højsko-

le så dagens lys på en gård i Rødding. Men først i 1870erne begyndte højskolesangen at antage sin karakteristiske form - en tradition blev grundlagt. Det skete, da folkene fra Askov, Vallekilde og Testrup gik sammen om at lave en serie på tre sangbøger. Bøgerne skulle kunne købes hver for sig. De skulle hver have deres særpræg - men samtidig måtte der ingen overlapninger være. Sammen skulle de supplere hinanden og udgøre en enhed. Man havde aftalt en indbyrdes emnefordeling, der samtidig var en understregning af den enkelte skoles særlige profil. Askov Højskole tog sig af de historiske sange, Vallekilde koncentrerede sig om de kristelige sange og salmer, og Testrupsangbogen rummede en række nordiske sange, fædrelandssange og modersmålssange.

Ikke mindst det udvalg, der fandtes i Testrupsangbogen, har sat sit præg på højskolesangtraditionen. Da Foreningen for Folkehøjskoler og Landbrugsskoler i 1894 udsendte 1. udgave af Højskolesangbogen var Testrupsangbogen hovedleverandør til bogens udvalg af sange. Mere end en tredjedel af førsteudgavens ialt 506 sange var hentet fra Testrupbogen. Siden er højskolesangbogen udkommet i stadig nye udgaver med 17. udgave fra 1989 som det foreløbige slutpunkt.

Minder og oplevelser

I 1891 indledte redaktøren af Højskolebladet Karl Jørgensen en omtale af Jens Nørregaards skildring af Testrup Højskoles første 25 år med følgende ord: "Jeg har selv været paa Testrup Højskole. Naar jeg tænker tilbage på den Tid, som nu ligger 8-9 Aar tilbage, staar Billedet for mig af en statelig Skolebygning, pæn og velholdt baade udvendig og indvendig og med et vist solidt Præg over sig. Fra Vejen ser jeg Skolen halvt skjult af Havens Træer, men bag ved dem aabner der sig for min Erindring en Verden, fuld af de skjønneste Ting. Det er en Verden, som ikke har med den forbiførende Vej at gjøre, ikke med de omliggende Gaarde og Huse, ikke med noget som helst andet end den rummelige Gaardsplads, den hyggelige Skolestue, den kølige Gymnastiksal, den store Spisestue, de smaa Tagkamre og hundrede andre Ting, som altsammen gjemmer sig derinde. Der er noget solidt over det hele, forekommer det mig..."

Karl Jørgensen var elev på vinterhøjskolen 1882-83 og skrev kort efter sin ankomst til skolen et brev til sine forældre, som giver et levende indtryk af et ungt menneskes møde med atmosfæren på Testrup:

"Nu har jeg jo allerede været et Par Dage her paa Skolen, og saa skal I da have et lille Brev fra mig igjen. Vi sidder nu en Snes Stykker her inde i Skolestuen, som alle er i Færd med at skrive Breve. I kan rigtignok tro, jeg er glad ved at være her, det gaar langt over mine Forventninger. Vi er en 60 Stykker her, og vi gaar mellem hinanden, som om vi var gamle Kammerater, siger du til hinanden allesammen og har det rigtig fornøjeligt sammen.

Der var jo saa et lille Møde her den første Dag, hvor Nørregaard fortalte deres Formaal med Skolen og udviklede sin Opfattelse af Frihed i Undervisningen,

hvilket jeg synes var rigtig udmærket. Derpaa talte Baagø, og han fremdrog nogle Minder fra Sønderjyllands Trængselstid og paapegede Mindernes og Historiens Betydning. Derefter kom Præsten Teilmann fra Bering op og fortalte om Stillingen og Forholdene i Lundbykredsen, hvortil han nylig havde gjort en Rejse. Jeg lærte da en ny Sang den Aften. Om Aftenen var der saa dækket Bord med kold Steg frit for alle og enhver.

Senere hen talte saa Nørregaard for os alene og foredrog os alle Reglerne, hvorefter vi havde os at rette. Der var mange, og Hovedreglerne var følgende: Naar Klokken er halv 8 om Morgenen skal enhver være oppe og have sin Seng redt. Saa bliver der ringet til Kaffe, og den, som kommer uvasket eller uredt, bliver straks vist tilbage. Den, der kommer for sildig, får ingen Kaffe. Kl. 12 spiser vi til Middag og har saa fri til Kl. 2, spiser Mellemmad Kl. 5 og Aftensmad (med Mælk) Kl. 8 eller 8 1/2. I hele Fritiden kan vi opholde os i Skolestuen, hvor der ligger Blade, vi kan læse, men Kl. 10 1/2 bliver der slukket, og da skal vi gaa i Seng. Paa Kammeret har vi en Lygte, hvis Lys vi kan faa fornyet, naar vi vil, men vi maa kun bruge det til at gaa i Seng ved. Kl. 10 3/4 gaar saa en af Lærerne igjennem hvert Værelse for at se, om Lysene er slukkede, og for at se efter, at der ikke er noget galt paa Færde med Ildløs eller saadant. Det er ogsaa rigtigt, at der bruges en saadan Forsigtighed, da det jo var forfærdeligt, hvis der for Eksempel blev Ildløs i et Hus, hvor saa mange Mennesker sover. Der blev saa udnævnt nogle til forskjellige Bestillinger: Et Par til at lukke Vinduer op og i til bestemte Tider, nogle til at passe Lamperne og holde Vand i Karaflerne, Sand i Spytbakkerne og a.m., andre til at hjælpe Pigerne med at bære Vand og Mælk og andre igjen til at hjælpe til ved Bordet (at hente Mad m.m.). Min Kammerat og jeg har hver faaet sin faste Bestilling: han skal passe Bladene, holde dem i Orden og indlevere dem til Nørregaard hver Lørdag, jeg skal staa for en Sygekasse, kræve Bidragene (35 Øre maanedlig) ind, og holde Regnskab derover. Jeg maa saa selv om, om jeg selv vil gjemme Pengene eller overlade dem til Nørregaard. Han siger, at de fleste gjærne har faaet fri Lægehjælp paa den Maade. Der er et Par Stykker, der allerede har faaet Medicin.

Den første Dag blev vi allesammen undersøgt af en gammel Læge fra Aarhus, for at forvisses om, at ingen af os havde Fnat, da dette var sket et Par Gange før. Der var dog ingen, der havde det denne Gang.

Nørregaard og Baagø holder hver et Par Foredrag for os om Dagen. Nørregaard om Menneskeslægtens Levnedsløb (Verdenshistorie) og Baagø Nordens Historie. Henriksen har Skrivning og Regning og J. A. Bo Gymnastik. Baagø har også Læsning med os. I Skrivning, Regning og Gymnastik er vi delt i to Hold, hvor dog baade min Kammerat og jeg er i første. Jeg er rigtig glad ved mit Kammeratskab, han er meget livlig.

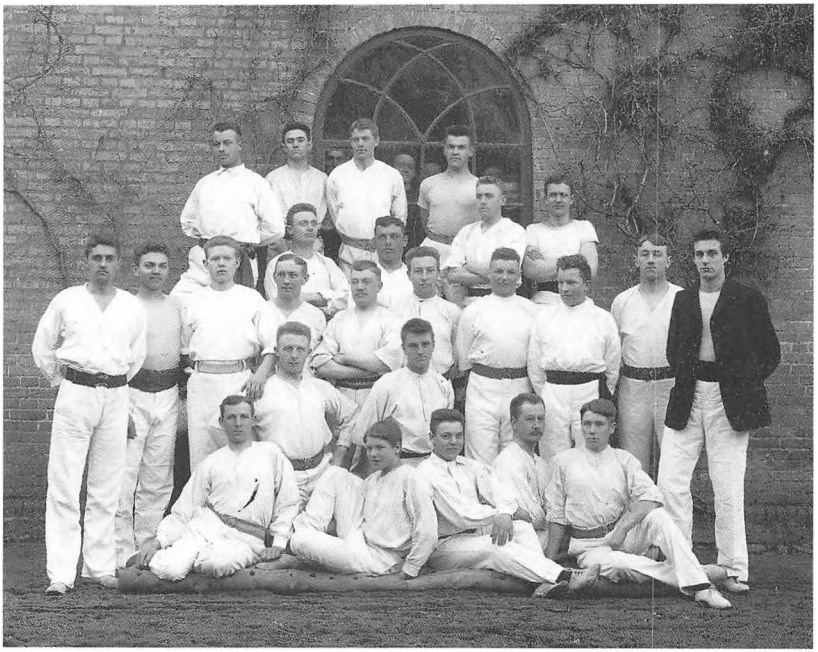
Naar jeg skal sige, hvem jeg synes bedst om at høre, Nørregaard eller Baagø, uden just at tage Hensyn til Fagene, vælger jeg Nørregaard. For mig er hans Foredrag meget mere klare og livlige. Dog synes jeg naturligvis også rigtig godt om Baagø...

... I skal ikke tro, at jeg føler mig fremmed, hverken den første Dag eller nu; nej, straks var jeg som hjemme, og det tror jeg nok, vi var allesammen. Ja, det er et herligt Liv..."

Sådan gik det år ud og år ind med vinterhøjskole for karlene og sommerhøjskole for pigerne. Lige efter århundredskiftet fik folkene på Testrup besøg af den svenske rektor Mörner, som varmt talte for den såkaldte fælles-højskole, som havde bredt sig i såvel

Jens Nørregaard med børnebørnene på højskolen.

Mandegymnaster i Testrup 1907.

Norge som Sverige. Fælles-højskolen var, mente han, at betragte som en fremsynet pædagogisk nyskabelse, fordi den både rummede mandlige og kvindelige elever på samme hold. Det synspunkt kunne han ikke få tilslutning til blandt Testrup-folkene. Fru Elisabeth Nørregaard sagde, at hun ikke ville kunne sove roligt en eneste nat under de betingelser. Og Jens Nørregaard var endnu mere kategorisk i sin afvisning: "Jeg vil hellere hænges, end være forstander for en fælles-højskole!"

I mange år endnu fortsatte eleverne på Testrup at leve i to kønsadskilte verdener. Og mellem de to verdener kunne der være en afgrundsdyb kløft af undren og mystik. Det illustreres til fulde af følgende beretning fra sommerskolen i 1906, fortalt af Karen Busk

Kvindegymnaster i Testrup 1912.

(født Fogh). Jens Nørregaard havde som sædvanligt holdt et af sine verdenshistoriske foredrag for de unge piger. Han havde behandlet Jesu liv og gerning og blandt andet nævnt omskærelsen. Efter foredraget sad de unge piger idyllisk under elmetræerne og muntrede sig med snak om løst og fast, da en af dem pludselig siger:

"Hvad er det i Grunden at blive omskaaren?" Ingen vidste det, men nogen troede, at det vist var noget med Drengens Kønsorgan, for der var jo ingen Piger, der blev omskaaren. Vi blev enige om at spørge Nørregaard den første Lørdags Spørgetime. (Vi havde Spørgetime hos Nørregaard hver Lørdag Aften efter Spisetid, da sad vi ikke paa vore Pladser, men samledes tæt omkring ham nedenfor Talerstolen). Nogle vilde ikke høre saadan et Spørgsmaal, de vilde gaa deres Vej, nogle forlangte, at vinduerne skulle staa aabne, jeg blev udpeget til at være Spørger.

Saa kom Aftenen og vi samledes som sædvanligt - ja, der var en stor, svær Pige, som satte sig i det aabne Vindue, saa fremkom jeg med mit Spørgsmaal, og aldrig saa snart var det sagt, før Pigen i Vinduet besvimede med Hovedet hængende ud af Vinduet. "Rolig" lød Nørregaards Kommandostemme, "tag hende ind og gaa saa ud med hende, I andre forholder jer roligt." - "Saa var det Omskærelsen, det var noget Jøderne foretog med Drenges Kønsorgan, det behøver vi Kristne ikke at tage noget Hensyn til." - Ja, saa maatte vi vist hellere gaa over og drikke The, det gjorde vi, og vi var lige kloge. Det gjorde nu heller ingen Ting. Vi talte ikke mere om denne Sag."

Alderdomsbilleder af Jens Nørregaard og Christoffer Bågø

Den tunge arv

Jeg har opholdt mig så meget ved Testrup Højskoles ældre historie, fordi det var her i denne storhedstid, grundlaget for dens ry som folkehøjskole blev skabt - et ry, der ikke bare nåede til Danmarks grænser, men strakte sig ud over hele Norden. Det var ikke tilfældigt, at det første store nordiske folkehøjskolelærermøde, som blev afholdt i 1883, netop fandt sted på Testrup Højskole med Nørregaard og Bågø som de naturlige værter.

Men selv om man således nok kan sige, at "godt begyndt er halvt fuldendt", så gælder det kun i betinget omfang, når talen er om en højskole. En højskole kan ikke basere sin fremtid på sin fortid - heller ikke selv om den er nok så glorværdig.

I 1908 tog Jens Nørregaard afsked med Testrup Højskole for sammen med sin hustru gennem de sidste 27 år Elisabeth at nyde sin alderdom i et hus, de havde købt i Holte. Med sig havde de et stort landskabsmaleri, malet af Hans Agersnap. Billedet var en afskedsgave fra egnens befolkning og viser Testrup, omgivet af efterårspløjede marker - og skolen som et lille lysende felt i midten. Det har indtil 1990 været i Nørregaard-familiens varetægt, men er nu skænket skolen og hænger i Tårnstuen.

Alle var enige om, at det ville blive en svær og utaknemmelig opgave at løfte arven efter Jens Nørregaard. Men en ung højskolemand Erik Jensen Alberg mente sig i stand hertil - til trods for, at statens tilsynsmand for højskolerne Ludvig Feilberg havde advaret ham med ordene: "Pas på Alberg, pas på! Når der sker et forstanderskifte på Testrup, så vil man ikke spørge: Hvordan er

den ny forstander? Eller: Hvad bydes der? Det vil kun hedde: Doktor Nørregaard er borte, og der vil ske mandefald!"

Advarslen var på sin plads. Efter 3 år måtte Alberg give op - bl.a. på grund af nervesvækkelse - og i sommerperioden 1911 lå skolen stille: der holdtes for første gang siden 1866 ikke skole på stedet.

Erik Jensen Alberg

Mindesmærket

Det har været god latin at sige, at den danske folkehøjskole er startet nedefra og så at sige vokset frem af folket. Men bliver man stående her, har man kun sagt den halve sandhed. For ser man nærmere til, så viser det sig næsten altid, at der bag oprettelsen af så at sige hver eneste højskole ikke blot har været et folkeligt bagland, men også en række prægende og centrale personligheder, ofte højtuddannede akademikere, der med stor lidenskab og ildhu har skabt samling og opmærksomhed omkring den enkelte skole og formet dens specielle åndelige atmosfære.

Det er Testrup Højskole et tydeligt eksempel på.

Jens Nørregaard og Christoffer Bågø var to af hovedskikkelserne blandt forrige århundredes højskolefolk. De var meget forskellige af væsen og fremtoning. Den ene impulsiv og livfuld. Den

Mindesmærket over Nørregaard og Bågø.

anden mere afdæmpet og skeptisk eftertænksom. To vidt forskellige temperamenter, som gav hinanden et storslået og inspirerende medspil og modspil.

De var begge autoriteter, og der stod respekt om dem. Men hverken autoritet eller respekt er noget, en person selv kan udstyre sig med. Det er til syvende og sidst kun noget, en person kan få tildelt af andre. Jens Nørregaard døde i 1913 og blev begravet på familiegravstedet på Mårslet kirkegård. Også Bågø, der døde to år senere, har sit gravsted på Mårslet kirkegård.

I 1916 - året, hvor Testrup Højskole kunne fejre sit 50 års jubilæum - rejste den nystartede elevforening et monument over Nørregaard og Bågø. Monumentet viser to ørne på søjler foran en pyramideformet murkonstruktion . Monumentet var tegnet af kunstneren og arkitekten Jensen Klint og udført i granit, omkranset af marksten, som de lokale bønder havde leveret. I sin tale ved afsløringen omtalte den gamle Testrupelev forstander Alfred Povlsen fra Ryslinge Højskole Nørregaard og Baagø som to "fremmede, sære fugle", som slog sig ned i Testrup og med deres fælles gerning skabte et livsværk.

Elevforeningen dannes

I august 1911 blev Testrup Højskole solgt til Kristian Tårup, der nu sammen med sin hustru Anna overtog ledelsen af skolen. Det nye forstanderpar kom ikke til skolen som fremmede. Begge havde en fortid som Testrup-elever. Kristian Tårup havde sågar været elev i hele to vintre fra 1897-98 og 1898-99. På den baggrund var det også nærliggende, at Tårup tog initiativet til oprettelse af en elevforening for tidligere Testrup-elever. På et sommermøde i juli 1912, hvortil gamle elever var indbudt, fremførte Tårup sin sag med disse ord:

"Som gammel elev har jeg tit tænkt på de to verslinjer:

"Fælles minder, som vi eje,
lyse på vor fremtids veje!"

Og vi gamle Testrupelever har jo mange rige minder; men skal de kunne holdes rigtig levende, må de gamle, gode forbindelser bevares - først forbindelsen mellem eleverne indbyrdes... Dernæst må forbindelsen bevares mellem eleverne og højskolen, som dog var det sted, hvorfra det lys blev hentet, der gennem mindet lyste op på vore fremtidsveje...

Disse er mine grunde til som gammel Testrupelev at indbyde til denne sammenkomst.

Men jeg har også grunde dertil som forstander.

De ved alle, at det var under særdeles vanskelige forhold, vi overtog skolen her, og det var jo en opgave, vi påtog os, som ikke vil være let at løse. Betingelsen for, at vi kan løse den, er, at skolen kan få den støtte, som er nødvendig for dens trivsel.

Den første nødvendige støtte er den moralske støtte. Vi trænger til her på skolen, at en fast hær af Testruppere står i stadig forbindelse med os - en hær, som vi tør stole på følger med i vort arbejde med deltagelse og venlighed.

Den anden nødvendige støtte er den økonomiske støtte. - Uformuende elever, især dem, der ikke har opnået amtsunderstøttelse, skriver hertil og spørger om understøttelse. Andre skoler kan byde dem en sådan ved hjælp af deres elevforeninger. Disse elever kan vi ikke godt vise af; men vi kan heller ikke magte at understøtte dem af vor egen lomme. Her kunne en elevforening gøre gavn ved at yde trængende elever den nødvendige hjælp.

Disse er mine grunde til som forstander at indbyde til denne sammenkomst."

Forstander Tårup vandt blandt de mange fremmødte stor tilslutning til sit forslag, og forsamlingen endte med at vedtage følgende:

"Søndag den 28. juli 1912 oprettedes på et møde på Testrup folkehøjskole en forening af tidligere Testrupelever. Det vedtoges:

1. at foreningens navn skulde være:
   Elevforeningen for Testrup folkehøjskole.
2. at dens formål skulde være dels ved hjælp af et årligt elevmøde og et årsskrift at vedligeholde forbindelsen mellem Testrup folkehøjskoles tidligere elever indbyrdes og knytte ny forbin-

delse mellem disse og de nuværende og fremtidige elever, dels ved at understøtte trængende elever til et ophold på skolen at skabe en økonomisk støtte for skolens fremtidige virksomhed.

3. at årsbidraget sættes til at være mindst 1 kr. (+ opkrævningsporto)."

Året efter, i 1913, udkom det første årsskrift i skolens historie. Det var på 16 sider og rummede stof om elevforeningens oprettelse, om årets gang på skolen, en nekrolog over fru Elisabeth Nørregaard, der døde i sommeren 1912, og Chr. Bågøs og Kr. Tårups taler ved Jens Nørregaards båre i april 1913.

Kristian Tårup

Anna Tårup

Anna og Kristian Tårups første år på skolen var præget af hårdt arbejde og store økonomiske problemer. Det var næsten som at begynde fra grunden. Den første vinter talte 17 elever og den første sommer 18 elever. Året efter gik det ikke meget bedre. Og netop som elevtallet så ud til at ville bedre sig, satte Første Verdenskrig ind, og det betød små hold på grund af indkaldelserne af den mandlige ungdom. Men gradvist fik skolen større tilslutning, bl.a. takket være elevforeningens moralske og økonomiske opbakning. Det er iøvrigt bemærkelsesværdigt, at det i større omfang end tidligere var unge fra skolens nære opland, der meldte sig som elever.

I 1920erne havde skolen det meste af tiden en relativt tilfredsstillende søgning - i det mindste, når man tager den samlede situation i højskoleverdenen i betragtning. For 20'erne var svære år for mange skoler. På en måde kan man sige, at udviklingen umiddelbart efter 1864 nu blev gentaget med omvendt fortegn. Hvor der dengang skete en voldsom opblomstring i højskoleverdenen på grund af det nationale spørgsmål efter tabet af Sønderjylland, da oplevede man efter Genforeningen i 1920 en tilsvarende afblomstring. Det nationale spørgsmål "Slesvigs land genvundet, det er kampens mål", som Paludan Møller havde formuleret det, kunne ikke længere optræde som en brændende hjertesag efter folkeafstemningerne i det gamle danske land - heller ikke selv om mange højskolefolk var yderst misfornøjede med afstemningernes resultat.

Det er en kendsgerning, at mange højskoler sygnede hen, og ikke så få bukkede under, efter at det nationale spørgsmål blev taget af dagsordenen. Det var andre sager, der efterhånden påkaldte sig folks opmærksomhed i det danske samfund, som var på vej mod nye tider. Moderne tider.

Et synligt minde om den gamle hjertesag er den 3,5 m. høje obelisk af lys, svensk granit, som befinder sig i skolens park. Den blev rejst i 1924 med støtte fra elevforeningen til minde om Genforeningen og bærer indskriften:

SØNDER-
JYDER:
NU ER
DAGEN DER:
VI VIL
HJEM!

-

JORDEN
HØRER
HERREN
TIL

Afsløring af genforeningsstenen i Testrup Højskoles have den 29. juni 1924. Bemærk talerstolen til højre i billedet. Den var i mange år det faste midtpunkt for friluftsmøderne på skolen.

Testrup-pigerne

Gamle Testrup, gode Ven,
hvad er nu hos dig i Gære?
Jeg har hørt, en ny Tids Ære
Gnister slaar af dig igen.
Midt i Marken staar du bold
trods den arge Jelshøj Trold,
indendørs hos Venner kære
var der altid godt at være.

Her paa Skolens frie Grund
kan den unge Kvinde lære,
hvad der løfte kan og bære
oppe over Mosebund.
Her kan hendes Hjerte slaa
frit og glad og tænke paa
Dagen, da hun selv skal være
med den syges Haab at nære.

Sådan lyder nogle af versene i en sang, der i 1927 blev skrevet til Testrup Højskole. Det år påkalder Testrup Højskole sig i mere end almindelig forstand fornyet bevågenhed i højskoleverdenen. Skolen bliver det år overtaget af Dansk Sygeplejeråd og forvandlet fra en almen folkehøjskole til en forskole for vordende sygeplejersker.

Fra at have været en skole, der i lighed med alle andre var befolket af karle om vinteren og piger om sommeren, blev skolen forvandlet til en skole for udelukkende kvindelige elever. At forestille sig, at en sygeplejerske kunne være af mandkøn, var på det tidspunkt et lige så stort kors for tanken som at tænke sig, at en kvinde kunne være smed.

At der skete et sådant hamskifte i Testrup, beroede på et sammentræf af mere eller mindre tilfældige omstændigheder. Kr. Tårup havde i nogle år været svækket af sygdom og af samme grund gjort sig nogle overvejelser over skolens fremtid. I Dansk Sygeplejeråd havde man på samme tid tanker om at skabe en forskole for vordende sygeplejersker, hvor man kunne blive forberedt til den egentlige sygeplejerskeuddannelse. Meningen var, at man ville kombinere de faglige og mere kundskabsbetonede dicipliner med det almendannende perspektiv, der lå i folkehøjskolens tradition. I den anledning henvendte man sig i eftersommeren 1926 til Tårup for at få en højskolemands råd i denne sag.

Ikke så snart havde Tårup modtaget denne henvendelse, før han i sine tanker kædede den sammen med sine overvejelser over Testrup Højskoles fremtid. Ganske kort tid efter udarbejdede han sammen med sin hustru et tilbud til "Dansk Sygeplejeråd" om overtagelse af skolen.

Overdragelsesdokumentet blev underskrevet inden udgangen af året og omfattede som det hedder "Grund, Bygninger, jord-, mur-, søm- og nagelfast Tilbehør", endvidere "alle Træer og Buske, Sten Obelisk, Havetårn, Hegn og Plantninger", dertil kommer "det til Skolen hørende Materiel og Skoleinventar og al den Montering, som findes i Skolestuer og Elevværelser, i Køkken og Spisekammer og i Udhusene, som henhører til Skolens Drift og Elevernes Ophold." For Anna og Kristian Tårups vedkommende blev det aftalt, at de i en periode på tre år fra overdragelsestidspunktet 1. august 1927 fortsat skulle blive boende i deres lejlighed og medvirke ved ledelsen af skolen.

Elever i foredragssalen 1930.

Dansk Sygeplejeråd, som er en landsorganisation af sygeplejersker, talte på den tid 6-7000 medlemmer og havde dengang som nu til opgave at varetage sygeplejerskernes interesser - herunder at sikre dem en god og forsvarlig uddannelse. Baggrunden for, at man kunne tænke sig at etablere en forskole for vordende sygeplejersker, var de meget uensartede forhold inden for sygeplejerskeuddannelserne, der herskede dengang. Uddannelsen foregik hovedsagelig ude på de enkelte hospitaler rundt omkring i landet - og her kunne den forme sig meget forskelligt. Nogle steder begyndte eleverne straks på hospitalernes forskellige afdelinger og arbejdede med patienterne uden særlig faglig forberedelse, andre steder fik de mere hjælp til denne forberedelse, men kun ganske få steder var der tilrettelagt et egentlig forkursus, og da højst af nogle ugers varighed.

Med henblik på en normalisering af disse uensartede forhold blev der så etableret en forskoleuddannelse på Testrup Højskole. Undervisningsplanen var udarbejdet af skolens ledelse i samarbejde med Dansk Sygeplejeråd og bestod i 5 måneders kurser, der omfattede følgende fagrække: sundhedslære, anatomi, fysiologi, hygiejne, verdenshistorie og danmarkshistorie (herunder sygeplejens historie), sygeplejelære med praktiske øvelser. Desuden regning, retskrivning, stil, læsning, fysik, samfundslære (sociallovgivning). Endelig var sang og gymnastik "fritidsbeskæftigelse".

Det understreges både fra forstander Tårups og fra Dansk Sygeplejeråds side, at det betragtes som en afgørende ting, at højskoletraditionen og dens fremhævelse af det almendannende sigte optræder side om side med de mere indlærings- og færdighedsbetonede undervisningsfag. Testrup Højskole skulle betragtes som en dansk folkehøjskole, der ved siden af sit almene højskolevirke skulle varetage den særopgave at være forskole for vordende sygeplejersker. Den nye undervisningsplan blev af undervisningsministeriet godkendt som en "forskole i højskolen".

Testrup Højskole blev således den første og også den kendteste af en række danske "sygeplejehøjskoler", hvor eleverne kunne komme efter henvisning fra sygehusene eller på eget initiativ. I 1936 bliver den gamle Rødkilde Højskole, som blev oprettet samme år som Testrup, og i 1939 Ubberup Højskole på lignende vis forvandlet til forskole for vordende sygeplejersker. Siden følger flere efter, således at det samlede antal på et vist tidspunkt når helt op på 10.

At forskoletanken vandt genklang er Testrup Højskoles historie et klart bevis på. Skolen har i hele perioden som sygeplejehøjskole aldrig haft rekrutteringsproblemer. Hvert eneste elevhold i de følgende 40 år har i praksis været fuldt, når man undtager udefra kommende omstændigheder i en periode midt i 40'erne, hvor skolen i lighed med flere andre højskoler fungerede som internat for en gruppe tyske flygtninge.

Et hamskifte i højskolen. Undervisning i anatomi og sygepleje. Lærerinden i øverste billede er Ingrid Kaae. I midten af nederste billede i hvid sygeplejerskeuniform ses Maren Grosen. Til højre står Ingrid Kaae, også i sygeplejerskeuniform.

Ved overgangen fra almen folkehøjskole til sygeplejehøjskole blev der samtidigt knyttet nye kræfter til skolen. Helt centralt i denne sammenhæng står de to personer: Maren Grosen og Ingrid Kaae. De begyndte begge deres virke i Testrup i 1927 og satte deres personlige præg på stedet som markante forstanderinder.

Gymnastiktime juni 1933.

Da Maren Grosen kom til Testrup, var hun 44 år og havde i en årrække beklædt posten som oversygeplejerske på Hammel Sygehus. Titlen oversygeplejerske beholdt hun på Testrup i den 3-års periode, hvor Anna og Kristian Tårup formelt set stadig varetog ledelsen af skolen. Men i 1930, da de gamle forstanderpar forlod skolen, overgik forstanderskabet til hende.

Hendes forudsætninger for at bestride dette job var de bedst tænkelige. Dels var hun rundet af en gammel højskoleslægt og kendte højskolen og dens særlige miljø. Hun havde gået i en grundtvigsk friskole, været på Vallekilde og Hadsten højskoler, og i nogle år ledet gymnastikundervisningen i nogle landlige gymnastikkredse. Dels havde hun som sygeplejerske indlagt sig stor fortjeneste takket være sin faglige dygtighed og menneskelige optræden. Hun var i sygeplejekredse kendt videnom for sit foredrag "kunsten at modtage en patient", som var båret af en stor

Ingrid Kaae og Maren Grosen i 1952 da Testrup Højskole kunne fejre 25 års jubilæum som sygeplejehøjskole.

livsklogskab og et menneskesyn, som satte patienten i centrum. Det var hende magtpåliggende, at patienten bestandigt skulle behandles som et menneske, der ikke må fratages sin myndighed og værdighed i et koldt og klinisk hospitalssystem. Det var et menneskesyn og et syn på sygeplejerskens rolle, som kom til at præge undervisningen og ånden på Testrup Højskole i alle årene som sygeplejehøjskole. Selv blev Maren Grosen en meget afholdt og respekteret forstanderinde, der med sin stærke personlighed har mejslet sig ind i mange elevers bevidsthed. I 1947 trak Maren Grosen sig tilbage som forstanderinde, men vedblev til sin død i 1961 at præge Testrup Højskole med sin tilstedeværelse.

Da Maren Grosen fratrådte posten som leder af skolen, var det klart for alle, hvem der måtte blive den nye forstanderinde. Ingen var bedre skikket til at videreføre ledelsen af skolen end Ingrid Kaae. Hun var i en alder af 29 år kommet til Testrup sammen med Maren Grosen i 1927 og spillede lige fra begyndelsen en

betydningsfuld rolle i skolens liv. Også Ingrid Kaae havde kendskab til såvel højskoleverdenen som sygeplejeverdenen. Da hun kom til Testrup, havde hun en grundig uddannelse som sygeplejerske bag sig og stod i begreb med at drage til Rødding Højskole, hvor hun havde en aftale med daværende forstander Hans Lund om at indgå i medarbejderstaben. Men det skulle altså blive en anden af de gamle højskoler, der for Ingrid Kaae kom til at danne rammen om et livslangt virke som højskolemenneske.

Ingrid Kaae viste sig ikke blot som en stor faglig autoritet og en glimrende pædagogisk begavelse, men også som et sjældent fint og klogt menneske.

Samarbejdet mellem Maren Grosen og Ingrid Kaae har i alle årene været frugtbart og inspirerende - og hemmeligheden er måske, at de netop supplerede hinanden på en udmærket måde. Maren Grosen var som person en stovt og hjertelig moderskikkelse for eleverne, medens Ingrid Kaae i hele sit anlæg var mere intellektuelt søgende og præget af en interesse i at forholde sig til de åndelige og kulturelle udfordringer, som tiden har sat på dagsordenen.

Om sygeplejetiden er det undertiden med udsøgt drillesyge blevet sagt, at nu kom den bjørnbakske ånd alligevel til Testrup. Hermed sigter man til, at de mere kundskabsbetonede fag kom til at spille en væsentlig rolle på forskolen for vordende sygeplejersker. Det sidste kan ikke nægtes. Faktisk kom det konkrete lærestof til at spille en meget stor rolle, og sygeplejeeleverne blev også underkastet en grundig afprøvning af den erhvervede viden. Der var jævnlige overhøringer og ugentlige standpunktsprøver lørdag formiddag. Men det første - beskyldningen for at dyrke "den bjørnbakske ånd" - har ikke hold i virkeligheden. Tværtimod. Den overordnede sammenhæng mellem den grundtvigske højskoleånd og den fagligt kvalificerende undervisning blev aldrig draget i tvivl: det var det erklærede mål, at netop højskoleelementet skulle være det bærende grundlag. Forskolen var en forskole i højskolen.

Portræt af Maren Grosen, malet af Agnes Smidt.
Ophængt i skolens foredragssal.

At det forholdt sig således, får man et tydeligt indtryk af, når man tager Testrup Højskoles årsskrifter fra denne periode nærmere i øjesyn. Årsskrifterne leverer som eftermæle over den tid et synligt bevis på, at man i Testrup forstod sig som en højskole og ikke en fagskole. De byder på artikler af virkelig høj kvalitet - og vel at mærke artikler, som kun undtagelsesvist drejer sig om i

snæver forstand sygeplejefaglige emner. Her er tænksomme bidrag om litteratur, sociale spørgsmål, nutidsmoral, kunst og internationale spørgsmål, skrevet af en række fremragende lærerpersonligheder på skolen - såsom Erik Dahlerup, Elin Appel, Arne Frandsen, Anne Marie Bo, Aage Laumark og Harald Boye Jensen. Sproget i artiklerne er klart og fyndigt, ikke akademisk og indadkroget, og man fornemmer tydeligt, at lærerne har noget på hjerte - hvadenten emnet var Edith Södergrans forfatterskab, det Heibergske hus, en lærers deltagelse i Den nordiske Folkehøjskoles sommermøde i Geneve i 1938, den aktuelle storpolitiske situation eller noget helt femte. Tænksomme indspil, som stadig maner til eftertanke.

"Klokken" - et sindbillede på Testrup-ånden

Det måske nok mest iøjnefaldende bevis på det grundlæggende højskolesigte i skolens virksomhed er det smukke vægmaleri, som pryder endevæggen i skolens foredragssal og i høj grad er medvirkende til at give lokalet en ganske speciel atmosfære. Maleriet er lavet i 1960 af kunstneren Holmer Trier og har som motiv H.C. Andersens eventyr "Klokken".

Billedet er en gave til skolen fra Maren Grosen. Hun havde fået udbetalt et større honorar for en særopgave, hun havde udført. Imidlertid havde hun ikke noget ønske om at bruge pengene på sig selv, og hun besluttede i stedet at skænke skolen et kunstværk, der skulle symbolisere ånden på skolen. Hvad forlægget skulle være, var hun ikke det mindste i tvivl om. Det skulle som sagt være H.C. Andersens "Klokken".

Så snart man lever sig ind i H.C. Andersens poetiske eventyr, forstår man også grunden. Eventyret handler om en mystisk og underlig klokkelyd, der af og til kunne høres midt i byens larmende travlhed. Gik man uden for byen, hørte man lyden stærkere,

som om den kom inde fra skovdybet. Og af og til valfartede folk ud, for at komme lyden nærmere. Men de fleste nåede ikke længere end til skovbrynet. Her havde en konditor været så udspekuleret at slå et telt op, og han havde oven i købet hængt en klokke op, som var tjæret, så den kunne tåle regnen. Men den manglede dog kneblen.

Enkelte nåede trods alt længere ind i skoven. En særlig ihærdig mente at vide, hvorfra lyden stammede. Den måtte stamme fra en ugle, der ustandselig dunkede sit hoved mod en hul træstamme. Men om lyden stammede fra uglens hoved eller den hule træstamme, kunne han ikke helt sige - og så blev han af kejseren ansat som verdensklokker og skrev hvert år en afhandling om uglen - "men ligemeget vidste man", som H.C. Andersens syrlige kommentar lød.

Så var det konfirmationsdag, og igen høres klokkelyden inde i byen. Konfirmanderne beslutter sig til at følge klokkens kalden og begiver sig ud i skoven. Dog er der tre, som ikke går med. En af pigerne kan ikke løsrive sig fra sit eget spejlbillede, hvor hun har travlt med at beundre sig selv i sin nye kjole. Heller ikke den artige dreng, der aldrig gik nogen steder, uden at hans forældre var med. Og heller ikke den fattige konfirmand, som måtte hjem og aflevere sine konfirmationsklæder, som blot var til låns.

De øvrige begav sig ud i skoven og nåede langt om længe til et hus, på hvis gavl der faktisk hang en lille klokke. Alle var enige om, at her var klokken. Alle med undtagelse af én, som mente, at klokken var alt for lille og fin til at kunne høres så langt borte - og at "det måtte være ganske andre toner, som således kunne røre et menneskehjerte." Men den, der sagde således, var kongesøn, og så sagde de andre: "Ja, sådan en vil nu altid være klogere."

Så begiver kongesønnen sig alene ind i den dybe skov, og hans bryst fyldes mere og mere af skovensomheden. Dagen går på hæld og kongesønnen mærker sin begyndende fortvivlelse. Men i det samme rasler det i buskene, og den fattige konfirmand kommer til syne med sine træsko og stumpede klæder. Begge begiver de sig

nu videre ind i den tætteste skov og op ad den stejle klippe. Men de går hver deres vej: Kongesønnen til venstre, hvor hjertet har sin plads - den fattige dreng til højre, dér hvor alt stort og herligt findes.

H.C. Andersen følger nu Kongesønnen i hans fortvivlede bestræbelser på at nå til erkendelse af den gådefulde klokkelyd, alt imedens mørket falder på. Men netop umiddelbart før solen er gået ned, når han op på klippens tinde og oplever hele naturen som en kirke, "og solen stod som et stort skinnende alter derude, hvor himmel og hav mødtes, alt smeltede sammen i glødende farver, skoven sang og havet sang, og hans hjerte sang med." Og i det samme kom den fattige konfirmand. "Han var kommet der lige så tidligt, kommet der ad sin vej, og de løb hinanden i møde og holdt hinanden i hænderne i naturens og poesiens store kirke, og over dem klang den usynlige hellige klokke, salige ånder svævede i dans om den til et jublende halleluja."

Maren Grosen nåede at opleve Holmer Triers pragtfulde vægmaleri, som stod færdigt ved efterårsskolens begyndelse i 1960, et halvt år før hendes død. Ved åbningen af efterårsskolen holdt Ingrid Kaae en tale, der netop tog udgangspunkt i skolens nyerhvervelse. Denne tale giver samtidig også nøglen til forståelsen af, hvorfor man havde udset sig dette eventyr som motiv:

> "..H.C. Andersen spotter ikke over videnskaben, tværtimod nærer han stor ærbødighed for den, men han spotter ad den falske opfattelse, at man ved letkøbte, kortsynede forklaringer skulle kunne give svar på de dybeste livs-

Holmer Triers store vægmaleri i skolens foredragssal med motiver fra H.C. Andersens eventyr "Klokken".

spørgsmål. Det resultat, som disse "verdensklokkere" er kommet frem til, skyldes, siger H.C. Andersen, at de ikke er trængt dybt nok ind, ikke er nået frem til den større sammenhæng. Og her er vi ved noget af det, som højskolen gerne skulle medvirke til. Højskolen vil gerne føre os mennesker frem til et møde med noget, der er større end os selv, føre os ud af vore snævre indhegninger, frem til en større sammenhæng og et rigere fællesskab, hvor det, som til daglig sætter skel imellem mennesker, ligesom falder bort, frem til oplevelse af noget, der er større end os selv.

...

Den tekniske udvikling og følgerne deraf kan vi ikke skrue tilbage, og ønsker det vel heller ikke, thi også vi er børn af vores tid, hænger sammen med den, men det, som vi måske skulle kunne medvirke lidt til, og som vi også her i denne skole forsøger på, er dette, at få alt dette med kundskaber og dygtighed, som er så vigtigt, placeret i en større og videre sammenhæng. Det ønsker vi for sygeplejens skyld, men også for vore elevers skyld; for som en anden digter har udtrykt det (Kaj Munk) "Fornuftens fladbundede pram klarer ikke sejladsen på tilværelsens dybe vand."

Det er blevet sagt, at H.C. Andersen med kongesønnen skulle have tænkt på den anden berømte H.C., videnskabsmanden H.C. Ørsted, og med den fattige dreng på sig selv som digter. Og det er sikkert rigtigt. Netop derfor kan det på Testrup Højskole, hvor vi forsøger at forene noget af det, som har med videnskab at gøre, og noget af det, som har med poesi at gøre, være godt at blive bestyrket i, hvad vi dog heldigvis også selv har erfaret lidt af, at veje, der tilsyneladende peger i forskellig retning og snor sig gennem de mest forskellige egne, trods alt kan føre frem til samme mål."

Jeg har ladet mig fortælle, at Maren Grosen og Ingrid Kaae begge havde det underforståede mål for deres højskolegerning, at man ville indgive de vordende sygeplejersker et bærende åndeligt

grundlag for deres virke. Konkret skulle dette grundlag gerne give sig udtryk i, at når en sygeplejerske med en fortid på Testrup indfandt sig på hospitalets sygestue, så skulle patienterne straks kunne mærke, at de var i gode hænder - både fagligt og menneskeligt.

Og det ville sikkert ikke ligefrem være Maren Grosen og Ingrid Kaae imod, hvis den tanke skulle strejfe patienten: "Dette må vist være en Testrup-pige!"

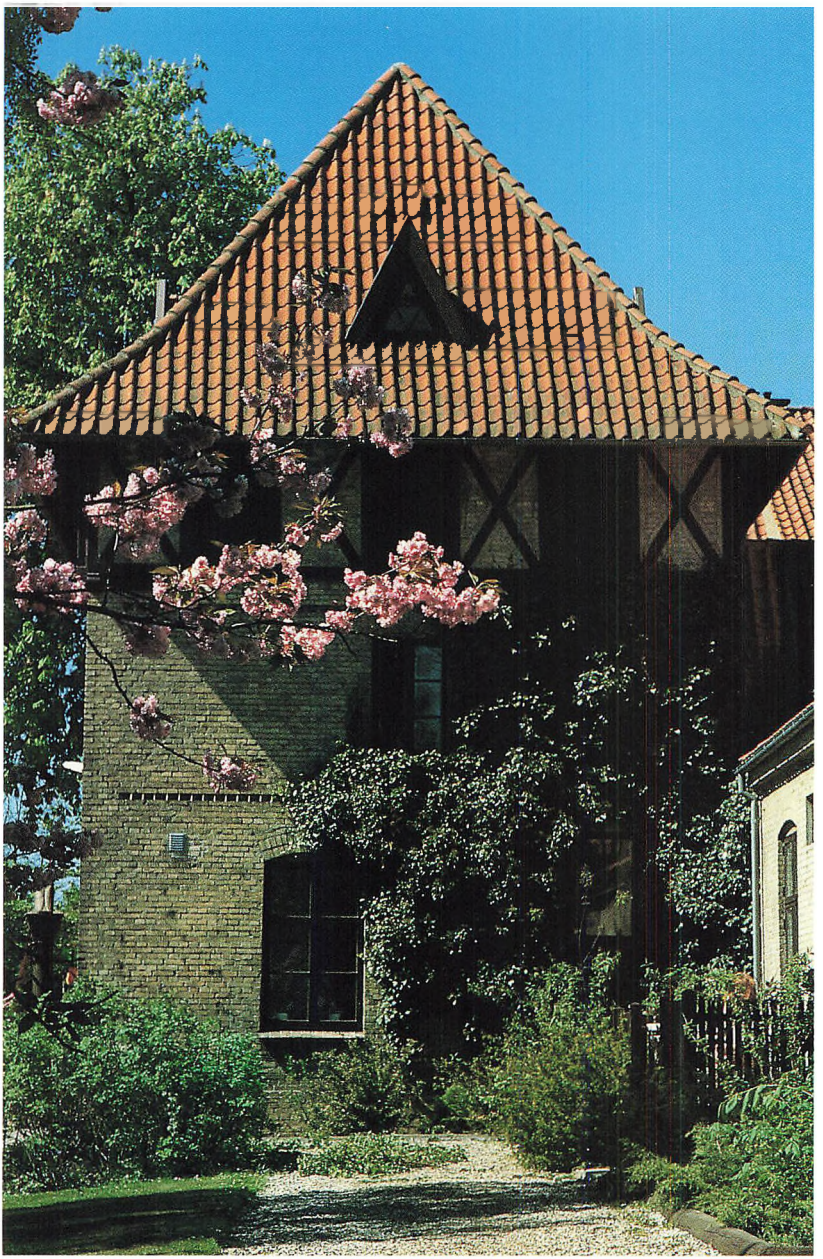
Jørgen Carlsen

TESTRUP HØJSKOLE

1966 - 1991

ved

Hans Møller

Årene 1966 - 1991

Jeg har fået som opgave at skildre Testrup Højskoles historie gennem de sidste 25 år - fra 100 års jubilæet i 1966 og til i dag. Min skildring bygger på de sidste 25 års årsskrifter, som jeg, takket være min kones snart 40-årige medlemskab af elevforeningen, har haft lige ved hånden.

En gennemlæsning af samtlige 25 årgange gav idé til de følgende afsnit, og som læsningen skred frem, slog det mig, at de 25 år rummer utrolig meget historie.

- Og hvilke forandringer har Testrup Højskole ikke gennemgået på bare 25 år?

Det er mit håb, at læsningen af de følgende sider også vil give læseren et historisk overblik og et kik ind i livets gang, som det har formet sig på Testrup Højskole i de sidste 25 år.

Hans Møller

Fire portrætter

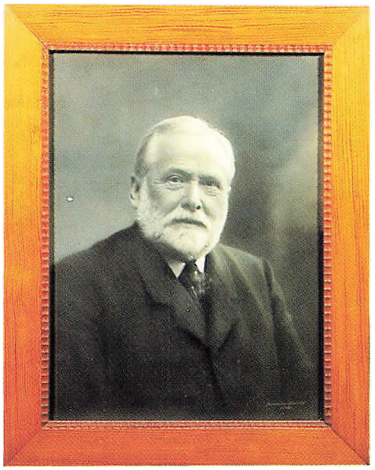
Ak, hvor forandret, vil nok være den første reaktion hos en tidligere elev, der efter mange år genser Testrup Højskole. Men når så hele skolen er taget i øjesyn, vil det straks i stedet lyde: "Ih, hvor forandret", og den tidligere elev vil finde de nye rammer, der er skabt i den gamle skole, både smukke og praktiske.

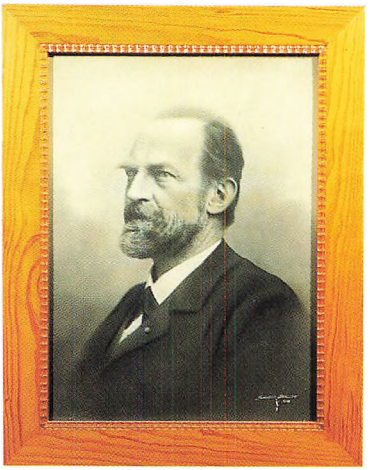
På en skole, hvor så mange daglig færdes, må der nødvendigvis på grund af slid og tidernes ændrede krav laves om, og gamle udtjente rammer må fornys eller i det mindste moderniseres. Testrup Højskole ændrer sig hele tiden - det er tidens krav.

Men når så den tidligere elev ved rundgangen på skolen er nået frem til foredragssalen, så er alt igen genkendeligt, og ingen har her svært ved at fremkalde mindet om de mange oplevelser, højskolelivet har givet eleverne netop i dette lokale - lyttende til foredrag eller fordybet i højskolesangbogen. I foredragssalen kan man næsten føle de mennesker, der var her før os, og som har sat deres præg på den og på skolen.

Eleven vil fornemme alt i rummet som dengang. Holmer Triers smukke fresco på endevæggen med H. C. Andersens "Klokken" skænket af Maren Grosen, og man kan, når man ser dette maleri, næsten forestille sig Ingrid Kaaes udlægning af det - om de små og krogede stier, ad hvilke kongesønnen og den fattige dreng hver på deres måde når frem til det samme mål.

På sidevæggene i foredragssalen hænger der to portrætter - det ene af Testrup Højskoles stifter Jens Nørregaard og det andet af vennen Christoffer Bågø. For 125 år siden modtog de skolens første elevhold på 18 elever, og sammen gjorde de to venner Testrup Højskole til en af tidens førende folkehøjskoler.

Portrætter af Jens Nørregaard og Christoffer Bågø i skolens foredragssal.

Selv om det er mere end 75 år siden, at Jens Nørregaard og Christoffer Bågø døde, er ingen af de tusinder af senere elever, for hvem Testrup Højskole blev et hjem i en periode af deres liv, i tvivl om, hvem mændene på de to billeder er - de repræsenterer den første epoke i Testrup Højskoles nu 125 årige historie, deres ånd hviler endnu over skolen, de føles nærværende i lokalet, og deres portrætter hænger her for at minde os om, at deres højskole dengang er den samme som vor i dag.

Foredragssalen rummer to portrætter mere. De repræsenterer begge skolens anden epoke - sygeplejetiden. Det ene portræt, der hænger til venstre, når man ser ned mod indgangsdøren, er et billede af Maren Grosen, der var Testrup Højskoles forstanderinde fra sygeplejeforskolens oprettelse i 1927 og indtil 1947. Efter sin fratræden som forstanderinde var Maren Grosen i endnu 13 år aktiv på Testrup Højskole, som hun selv betegnede som sit hjertes hjem på jorden. Sygeplejeskolen blev hendes livsværk, og hendes livslange gerning kom til at præge skolen og tusinder af elever. I

Portræt af Ingrid Kaae, malet af Nicolai Mølgaard Andersen.
Ophængt i foredragssalen.

den grad hørte Maren Grosen og Testrup Højskole sammen, at en tidligere elev, stående mange år senere foran billedet, kunne udbryde: Jeg ser for mig Maren Grosen med den sorte kalot, og føler som om hendes nærværelse stadig er en realitet.

Det fjerde og sidste portræt i foredragssalen forestiller Ingrid Kaae. Det er malet og ophængt i 1971. Skolens elevforening havde bestilt det hos maleren Mølgaard Andersen, og ved elevmødet i 1971 blev det afsløret af tidligere højskolelærer Boye Jensen (1955-69).

Ingrid Kaae er i dag 93 år. Ingen har som hun sat sit præg på Testrup Højskole - lige fra ansættelsen i sygeplejeforskolen i 1927 til i dag. I 64 år - i mere end halvdelen af Testrup Højskoles 125 årige historie - har hun været skolens faste holdepunkt. Ingrid Kaae blev ansat som sygeplejelærer og medhjælp for Maren Grosen, som hun i 1947 afløste som forstanderinde. Som 70-årig i 1968 overlod hun skolens styrelse til andre, men fortsatte som timelærer på skolen til 1973.

Ved sygeplejeforskolens opgør i 1974 var Ingrid Kaae den første til at beklage, at det af praktiske og tidsbesparende grunde ikke havde været muligt at opretholde sygeplejehøjskolen med dens bredere indfaldsvinkel til sygeplejeuddannelsen med den menneskelige og personlige udvikling, som højskolen kunne give. Ingrid Kaae så og følte mere end nogen anden, at de elever, der kom på sygeplejehøjskolen, fik en ballast med derfra, som det lå uden for en hospitalsforskole at give, og hun var sikker på, at en stor del af sygeplejehøjskolens elever aldrig var kommet på højskole, hvis ikke det havde været et krav til deres uddannelse.

Også efter sin fratræden i 1973 er Ingrid Kaaes levende interesse for skolen og dens forhold bevaret. Ved sin 80 års fødselsdag i 1978 ønskede Ingrid Kaae i stedet for gaver, at der blev givet et beløb til elevforeningens Bygge- og Støttefond. I 1981 forærede hun elevforeningen det sommerhus, som hun og Maren Grosen i fællesskab havde ejet, og ved sin 90 års fødselsdag i 1988 var hendes fødselsdagsgave til skolen et meget flot højttaleranlæg med teleslynge til foredragssalen. Ikke uden grund at Ingrid Kaae, som var elevforeningens kasserer i 50 år, er blevet gjort til livsvarigt medlem af elevforeningens bestyrelse.

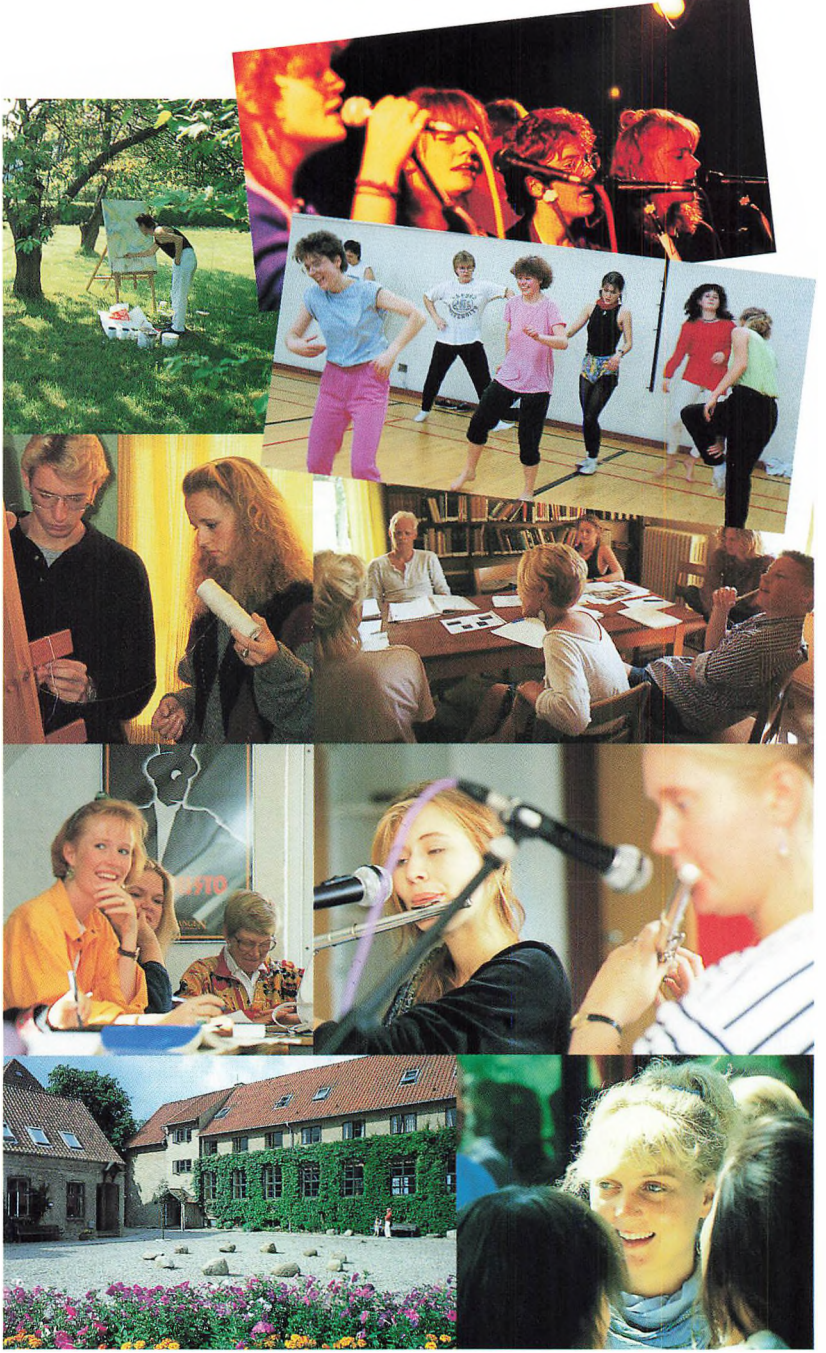
90 års fødselsdagen blev fejret på skolen med pomp og pragt. Tidligt om morgenen gik eleverne til Ingrids hus for at gratulere hende med morgensang i det fri. Dagen blev festligholdt med stor frokost i spisesalen for 130 indbudte - familie, venner, tidligere medarbejdere og skolens naboer. Det blev en minderig dag i Testrup Højskoles nyere historie.

Indtil fornylig har Ingrid Kaae haft sin daglige gang på skolen, spiste som regel med ved middagsmåltidet, gik til foredrag og deltog af og til i undervisningen. For få år siden holdt hun på skolen en fællestime, hvor hun fortalte højskoleeleverne om højskolens historie og om vægmaleriet i foredragssalen, der overført viser kampen for at nå det mål, som enhver ung mere eller mindre klart stiller sig.

Portrættet af Ingrid Kaae i foredragssalen viser os, at hun har nået de mål, hun som ung satte sig. Hun er også i dag en del af Testrup Højskoles liv - eller som forstander Jørgen Carlsen så rammende har udtrykt det: Har man sagt Testrup Højskole, må man også sige Ingrid Kaae, og har man sagt Ingrid Kaae, må man også sige Testrup Højskole.

Testrup Højskole har i sin 125-årige historie været rammen om en menneskelig livsudfoldelse, og foredragssalens fire portrætter er mere end minder for de tusinder af mennesker, der gennem årene er blevet præget af skolen og den ånd, der hersker på den - de fire portrætter er Testrup Højskole.

Portrætterne i foredragssalen repræsenterer to epoker - den første højskoletid og tiden med sygeplejeforskolen. Fra skoles tredje epoke, den vi befinder os i nu, folkehøjskoletiden siden 1974, er der i foredragssalen endnu ingen portrætter, for denne periodes højskolefolk oplever vi i dag lyslevende på talerstolen foran Holmer Triers billede, hvor de fortæller nye elever om Testrup Højskoles stolte traditioner og om, hvordan fortid og nutid altid har noget med hinanden at gøre.

Fra sygeplejeskole til folkehøjskole

Den 3. september 1966 blev Testrup Højskoles 100 års jubilæum fejret ved en stor fest på skolen. Over 400 mennesker var med til at kaste glans over denne store mindedag i Testrup Højskoles historie.

I festen deltog blandt andet repræsentanter for undervisningsministeriet, sundhedsstyrelsen, højskolerne, sygehusverdenen og Danmarks Sygeplejerskehøjskole. Blandt gæsterne var tidligere medarbejdere på skolen, naboer, venner af Testrup Højskole og pressen - og sidst, men ikke mindst, gamle elever.

Gaver, blomster og telegrammer strømmede ind fra tidlig morgen. Festens første halvdel om eftermiddagen var henlagt til gymnastiksalen, mens aftenens middag blev indtaget i et stort telt, der til formålet var rejst i skolegården. Middagen begyndte kl. 17.00 og varede til kl. 21. 30 - med ialt 19 bordtaler.

I 100 år havde højskolen eksisteret - heraf de sidste 39 år som sygeplejeforskole. Ved en sådan jubilæumsfest vil man se tilbage og mindes, og det blev der også gjort i de mange, mange taler, som dagen bød på. Men i de fleste af dagens taler blev der nu fokuseret mere på skolens fremtid end på dens fortid.

Maria Madsen, formand for Dansk Sygeplejeråd, sagde blandt andet i sin tale: Der kan komme en dag, da man stiller sådanne krav til sygeplejeelevernes forkundskaber, at man af den grund og uden tanke på det karakterdannede, ikke mener, at man mere kan sende eleverne på forskole i højskolen.

Maria Madsen var ikke alene om at udtrykke tanker som disse. I mange af dagens øvrige taler blev der kredset om den usikre fremtid, sygeplejeforskolen havde i højskolen. I fagkredse havde det længe været drøftet, om ikke en hospitalsforskole bedre ville kunne honorere de stadig stigende krav, der stilledes til en sygeplejeelev, end forskolen i højskolen ville være i stand til, og flere af talerne ved 100 års jubilæet trak problemet frem.

For Ingrid Kaae, forstanderinde for Testrup Højskole siden 1947, var det ikke alene et spørgsmål om, hvad der fagligt var mest effektivt, men mere et spørgsmål om, hvad der på længere sigt var det mest givende. Ingrid Kaae stillede spørgsmålet: Har man råd til at undvære det indslag, som højskolen i kraft af sit særlige sigte har at give til sygeplejeuddannelsen.

At mange havde set skriften på væggen, var tydeligt, men i alle talerne blev der samtidig givet udtryk for, at det ville føles som et stort tab, ikke bare for højskolen, men også for sygeplejen, hvis sygeplejeforskolen i højskolen blev afskaffet.

Ved jubilæet i 1966 bebudede Ingrid Kaae sin afgang som forstanderinde for højskolen og sygeplejeforskolen. Ledelsen af både højskole og fagskole havde hidtil hvilet hos forstanderinden, men fra 1967 skete der her en ændring, da Erik Dahlerup blev ansat som forstander for højskolen. Ledelsen af sygeplejeforskolen skulle fortsat forestås af en forstanderinde, og Ingrid Kaae indvilligede i at fortsætte indtil den nye forstanderinde var fundet. Det blev Bente Persson, der i 1968 kom til at afløse Ingrid Kaae, der i stedet blev tilknyttet skolen som timelærer helt frem til 1973.

Skønt spørgsmålet om sygeplejeforskolens fortsatte bestående langt fra var afklaret, synes stabilitet at kendetegne forholdene på Testrup Højskole i slutningen af 60'erne. Med ansættelse af forstander Erik Dahlerup og forstanderinde Bente Persson synes generationsskiftet at være klaret, og Testrup Højskole, der hidtil havde været ejet af Dansk sygeplejeråd, var i 1968 overgået til selveje.

Forstanderinde Bente Persson, forstander Erik Dahlerup og formanden for Dansk Sygeplejeråd Kirsten Stallknecht.

I 1970 drøftede lærerkollegiet skolens formål og fandt ingen grund til ændring. Undervisningen skulle fortsætte med samme formål som hidtil:

- at bibringe eleven forståelse for de almenmenneskelige behov.
- at sætte eleven i stand til at udføre elementære sygeplejeopgaver under hensyntagen til hygiejniske principper, patientens velbefindende og principper for arbejdsteknik.
- at gøre eleven opmærksom på samarbejdets betydning.

Året efter, i 1971, blev skolens formål nedfældet ved et lærerrådsmøde, og der læses her: Det er Testrup Højskoles formål gennem undervisning, aktiviteter og samvær

- at give eleven muligheder for personlig udvikling.

- at støtte eleven i dennes søgen efter holdninger præget af selvstændighed, ansvarsbevidsthed og kritisk tolkning af tilværelsen.
- at give eleven nyttige kundskaber til gavn for syge- og sundhedsplejen.

Allerede her i begyndelsen af 70'erne stod det mere og mere klart, at sygeplejeforskolens dage var endeligt talte, og inden for årtiets første to år måtte begge skolens lederstillinger genbesættes. Erik Dahlerup blev i 1971 afløst af forstander Holger Knudsen, og året efter blev Krista Juul udnævnt til forstanderinde efter Bente Persson. Det blev således Holger Knudsen og Krista Juul, der som ledere af Testrup Højskole kom til at forestå den store omlægning af skolen, der snart skulle tage sin begyndelse.

Forstander Holger Knudsen sagde ved sin tiltræden: "Man må se i øjnene, at det, der siden 1927 har været en væsentlig del af Testrup Højskoles liv og opgave, nu nærmer sig sin afslutning." Flere og flere sygehuse oprettede egne forskoler, og man ventede, at en lovmæssig ændring af sygeplejerskeuddannelsen ikke ville levne plads for en forskole i højskolen.

Holger Knudsen regnede med, at skolens fremtidige virksomhed ville kunne tage sit udgangspunkt i det efteruddannelsesbehov, der syntes at være blandt danske sygeplejersker. Spørgsmålet var, om Testrup Højskole fortsat skulle fungere som højskole, eller om Testrup Højskoles status skulle ændres, så skolen blev omdannet til kursuscenter.

Idéen var nærliggende, men den kunne ikke godkendes af undervisningsministeriet, der ikke fandt, at kursusprogrammets indhold og omfang var i overensstemmelse med lovens krav. Et efteruddannelseskursus kunne ikke godkendes som højskolekursus, fordi det ville være kompetancegivende, og fordi det ikke indeholdt en almendannende undervisning.

De allerede planlagte efteruddannelseskurser blev iværksat i 1972, også selv om de ikke kunne godkendes som højskolekurser,

da de var rent faglige. Der var planlagt 6 kompletteringskurser af 3 måneders varighed for afdelingssygeplejersker og første-assistenter. De blev afholdt som eksternatkurser, og da det sidste kompletteringkursus sluttede i sommeren 1974 - uden at der var planlagt flere - havde de 6 kurser haft mere end 150 deltagere.

Efteruddannelseskurser var altså ikke løsningen for Testrup Højskoles fremtid. Der måtte noget andet og mere til. I 1972 udtalte Christiane Christensen, daværende formand for Testrup Højskoles bestyrelse: "Testrup Højskole nærmer sig en skillevej. Dens dage som sygeplejehøjskole er snart talte. For styrelsen betyder det, at der skal tages nok så vigtige beslutninger". Og det, Christiane Christensen blandt andet hentydede til, var ordlyden i Testrup Højskoles fundats, hvor der stod, at Testrup Højskole skal bevares for den danske sygeplejerske.

Forstander
Holger Knudsen

Svære drøftelser og overvejelser i skolens bestyrelse resulterede ved et styrelsesmøde i januar 1973 i fastlæggelsen af den endelige målsætning for Testrup Højskole med retningslinier for højskolens fremtidige virke.

Det blev her besluttet, at som afløsning for de sygeplejeforberedende kurser, skulle skolen fortsætte som højskole, og at man skulle søge om godkendelse af en række højskolekurser.

I løbet af januar 1973 havde lærerrådet udarbejdet oplæg til de nye kurser, og skolen havde indsendt kursusforslagene til Direktoratet for Ungdomsun-

dervisning til godkendelse. Der var tale om to højskolekurser af 13 ugers varighed og et på 8 uger.

Forstander Holger Knudsen fortæller, at da der i 1973 skulle udformes en målsætning og idé for de nye kurser på Testrup Højskole, blev man hurtigt enige om følgende ordlyd:

- At give mennesker med interesse for det sociale, biologiske og kulturelle miljø muligheder for fordybelse i nævnte fagområder.

Det første hold nye højskoleelever ankom til Testrup Højskole 2. september 1973. Der var 10 elever, men stadig afholdtes der sygeplejeforskole, og samtidig var der på skolen kursister på de førnævnte kompletteringskurser - altså var der tale om "en blød overgang" til Testrup Højskoles nye status som almindelig folkehøjskole.

Men hvad sagde Ingrid Kaae, hvis livsgerning nu i 46 år havde været sygeplejeforskolen i højskolen, til alle disse omvæltninger? I et elevbrev i 1973-årsskriftet giver hun sin mening til kende:

"De kursusændringer, vi i dag står overfor, er i hvert fald ikke noget, som har været tilstræbt eller ønsket her på stedet. Tværtimod. Personlig kan jeg kun beklage, at man inden for sygeplejeuddannelsen ikke mere mener at have brug for højskolen. Jo mere faglig viden og effektivitet sættes i højsædet, jo mere tror jeg, at det vil komme til at gå ud over det personlige i sygeplejen, og med hensyn til dette har jeg altid fundet, at højskolen har haft noget særligt at give sine elever.

Men set fra et højskolesynspunkt skulle en skole i sig selv ikke blive ringere af, at den nu i højere grad henvender sig til unge i almindelighed frem for til den særlige gruppe af unge, der tænker på at blive sygeplejerske."

Forårsholdet 1974 var kun på 16 sygeplejeforskoleelever, og det blev da bestemt, at augustholdet 1974 skulle være Testrup Højskoles sidste med sygeplejeforberedende undervisning.

Forstander Holger Knudsen udtrykker, at det er med vemod, at skolen nu tager afsked med denne langvarige virksomhed, der i så

mange år har været Testrup Højskoles egentlige: at give unge mennesker en indgang til sygeplejeuddannelsen præget af såvel viden som ånd. Skolen har ikke villet denne udvikling, men har på den anden side heller ikke haft noget valg.

1975 blev Testrup Højskoles første folkehøjskoleår i nyere tid. Til 8 ugers kurset var der tilmeldt 30 elever, på martskurset deltog 80 elever og på efterårsholdet var der 50. Der var optimisme at spore og tro på, at Testrup Højskole ville tilpasse sig de nye tider og forhold. Ingrid Kaae udtrykte det således: Testrup Højskole hænger ikke i luften. Den har en mere end 100-årig historie bag sig, den har rødder, og rødderne betyder som bekendt noget væsentligt for en plantes trivsel og vækst.

Hvad er en højskole?

Hvad er en højskole? - Stillet dette spørgsmål, vil vel nok de fleste af os have svært ved straks at finde ord, der entydigt definerer, hvad det er, der gør en skole til en højskole. Vi ved det udmærket, eller har en forestilling derom, men hvordan formulere det?

Netop spørgsmålet: Hvad er en højskole, har mange højskolelærere og ikke mindst Testrup Højskoles skiftende forstandere i den 25-årige periode, der har behandles, ofte måttet stille sig - og selv formulere besvarelsen, der ofte ses gengivet i højskolens årsskrifter.

I 1969-årsskriftet skriver Harald Boye Jensen om "Højskolen i dag". Boye Jensen var højskolelærer på Testrup højskole 1955-69 og sad senere en årrække i skolens bestyrelse. Boye Jensens artikler er et vægtigt indlæg, og de tanker, der her kommer til udtryk, kan nok tåle at gentages. Derfor følger et længere uddrag:

- Man kan undre sig over, at Danmark, eller skal vi sige Norden, blev det eneste område, hvor højskoletanken for alvor har slået rod. Der er naturligvis mange grunde hertil, men en ting er givet, og det er, at uden Grundtvig havde der i dag ikke eksisteret nogen højskole. Det var først og fremmest ham, der fik idéen til en folkehøjskole. Det har været en stor lykke for højskolen. Grundtvig har, så langt hans inspiration rakte, gjort højskolen til en åben skole, en fri skole, en skole med dristige syner.

Hvordan har nu højskolefolket i tidens løb forvaltet dette grundtvigske? spørger Boye Jensen og fortsætter: som helhed har højskolebevægelsen forvaltet denne arv forbavsende godt, men

den har haft svært ved at blive en virkelig folkebevægelse, fordi byfolk og arbejdere stod udenfor.

Og højskolen i dag. Hvordan bør dens form være? Hvorfra skal den hente næring? Hvilke mål bør den sigte mod? Den skal være en mangfoldighedsskole. Det betyder, at den for det første bør have en bestyrelse, som klart indser, at livet kan leves på mange måder, og at der ikke gives en patenteret rigtig måde at leve på, at hvert menneske selv må bære ansvaret for sit liv. Dernæst bør skolen have en alsidigt sammensat lærerflok - forskellige af temperament og navnlig af anskuelse, der kan give sig udslag i en frugtbar vekselvirkning. Det bør være en skole, der ikke vil føre eleverne samme sted hen, men vil lade dem udvikle sig personligt i den retning, som hver enkelt elev har forudsætninger for og evner til. En højskole bør ikke være et sted, hvor man kommer for at blive bekræftet i sit eget, men en skole, hvor ens eget bliver afprøvet i mødet med andres.

Der må være en vekselvirkning mellem folket og højskolen. På den ene side må højskolen bygge på noget, der er i folket, næres af noget, som findes dér. På den anden side skulle højskolen gerne give noget igen. Højskolen blev i forrige århundrede i høj grad næret af folket, blev båret frem af folket - alle de politiske, økonomiske og kulturelle opgaver, som folket søgte at løse, var også højskolens opgaver.

Det, der i dag er højskolens svaghed, er den udbredte fornemmelse i folket om, at alle væsentlige opgaver er løst - at vi er nået frem til de mål, folket, den folkelige bevægelse og højskolen havde sat sig.

I dag må højskolen i væsentlig grad søge inspiration i egne, der ligger fjernt fra de traditionelle højskolemarker. Den må blandt andet søge næring i den moderne kunst i videste forstand - litteratur, kunst, teater og film, siger Boye Jensen og fortsætter: Navnlig tror jeg dog, at højskolen må hente næring og inspiration i ungdomsoprøret (1968), hvor vi for første gang siden den første ver-

Højskolen - et rum for nærvær og opmærksomhed.

denskrig møder en virkelig aktiv tro på livet og tro på, at det kan nytte.

Majoriteten i vort folk har som sagt en fornemmelse af, at vi er nået til vejs ende. Men her er det, som om stemmer i ungdomsoprøret siger: Nej, vi er ikke nået til vejs ende, for se, der er en ny vej, lad os prøve den. Vi står ved en begyndelse!

Det er syner om disse, eller beslægtede syner, der kan give højskolen mening og give den kraft som i højskolens ungdom. Højskolens opgave er at lære eleverne, at de kan gøre verden bedre, slutter Boye Jensen sin store artikel.

Det blev under forstander Holger Knudsens ledelse af Testrup Højskole (1971-80), at sygeplejeskolen i 1974 ophørte, og at folkehøjskolen efter bestyrelsens beslutning blev genindført. At skulle til at lave højskole på helt andre betingelser og for et helt andet elevklientel gav naturligt mange overvejelser hos forstander og i lærerkollegiet.

Hvad er det i grunden, der får folk til at tage på højskole? Hvad forstår vi ved en højskole? Disse spørgsmål blev ofte vurderet og resulterede flere gange i, at højskolekursernes form måtte ændres. Holger Knudsens egen idé om, hvad en højskole er, kommer ofte til udtryk i 70'ernes årsskrifter. Her følger nogle eksempler:

- En højskole er et sted, der bygger på fællesskab som værn mod menneskets dybe og fundamentale ensomhed. Et sted, hvor der bakses med livets problemer hver dag, og et sted, hvor vi stadig lærer af hinanden.

- Vi kan tilbyde vore elever en mulighed for en tid at komme den daglige forvirring så tilpas meget på afstand, at man tør tage mod til sig og tage de værdier, man bekender sig til og lever på, op til en virkelig kritisk vurdering.

- Højskolen er stadig stedet, hvor man i særlig grad kan beskæftige sig med afgørende livsspørgsmål... ikke sådan at forstå at en højskole skal give sig af med at klare dens elevers eksistensproblemer ... Højskolen har en lang og rig tradition for at være stedet, hvor sådanne problemer overvejes, sættes til debat og bringer mennesker på vej til at beslutte sig for sit eget vedkommende.

- Trods de talrige forandringer, der er sket snart sagt alle steder og med alle ting i vort samfund, så medfører dette ikke, at højskolen behøver at tabe sit mål af sigte: at være til for livets skyld, at være støtte til det livsbekræftende, eller - det vi først og fremmest skal lære vore elever: at elske livet.

Lone Olsen, højskolelærer, giver i 1986-årsskriftet sit bud på, hvad en højskole er: Højskolen giver ingen eksamensbeviser, hjælper ikke ambitiøse menneskers karriere, kvalificerer ikke til bestemte erhverv, men højskolen gør noget andet. Den kvalificerer mennesket til at leve menneskelivet. Højskolens opgave er blandt

Hvad tager man næring af på en højskole, når man ikke er i spisesalen?

andet at tage del i den opgave, det er at påpege, at livet er godt nok, og at det er til for at blive levet.

Årsskriftet 1986 blev udsendt kort tid efter Jørgen Carlsens tiltræden som forstander, men alligevel nåede Jørgen Carlsens drøm om, hvad en højskole er, at komme med. (Her gengivet forkortet):

- Og min drøm for Testrup Højskole er, at det arbejde, der blev grundlagt af Jens Nørregaard og Christoffer Bågø, må blive fortsat mange år frem i tiden. Dette arbejde er fuldt så meningsfyldt i dag, som det var dengang, da de to venner slog sig ned i Testrup. Selvfølgelig har tiderne ændret sig, og højskolelivet i dag må nødvendigvis tage sig anderledes ud end dengang.

Men hvad selve idégrundlaget for et godt og vedkommende højskolearbejde angår, så er der for mig at se ingen forskel. Det drejer sig nu som dengang om at gå på fælles opdagelse i livet gennem foredrag, undervisning, samtaler og samvær - at bringes til at indse, at livet altid er endnu mere betydningsfuldt, end man på

forhånd skulle tro. At livet og verden er en dyrebar gave, som man stadig får forærende. Højskolens opgave er at kaste lys over det liv, vi lever med os selv og hinanden.

I 1987 omtaler Jørgen Carlsen mål og midler for højskolearbejdet og lancerer her udtrykket "at lave flot højskole": - Målet for højskolearbejdet er at "skabe et klima, hvor åndslivet er en realitet", som den gamle Jørgen Bukdahl fra Askov i sin tid formulerede det. Midlet er, at alle medarbejdere på skolen mødes i en fælles anstrengelse for at gøre det daglige arbejde så godt som muligt - kort sagt at lave "flot højskole".

Lad dette afsnit slutte med endnu nogle spørgsmål og nogle svar om, hvad en højskole er - stillet og besvaret af Jørgen Carlsen i 1989-årsskriftet: Hvad er det, det kommer an på i højskolen? Hvad er os magtpåliggende? Hvad har vi på hjerte? Eller: har vi overhovedet noget på hjerte?

Hvorfor overhovedet bekymre sig om at svare på disse spørgsmål? Er ikke det liv, der udspiller sig på højskolen, svar nok i sig selv?

Måske er den vigtigste erkendelse, højskolen kan bidrage med, at det ikke så meget drejer sig om at "finde ud af livet" som at finde "ind til det".

En højskole er hverken mere eller mindre end det liv, der faktisk udspiller sig i den. Den er, hvad den bliver gjort til af de mennesker, der føler sig knyttet til den.

Fra privateje til selveje

Testrup Højskole bliver selvejende institution

Testrup Højskole blev ved et gavebrev i 1927 overdraget til Dansk Sygeplejeråd af højskoleforstander Kr. Tårup og fru Anna Tårup, og Dansk Sygeplejeråd stod derefter som ejer af skolen i godt 40 år, indtil det ved et repræsentantskabsmøde i 1968 blev besluttet at gøre Testrup Højskole til en selvejende institution. Grunden til denne beslutning skal blandt andet søges i, at en selvejende højskole ville være bedre stillet end en privatejet. Som selvejende var der mulighed for, at Testrup Højskole kunne få del i de goder, højskoleloven gav adgang til - blandt andet tilskudsmuligheder og gode lånemuligheder ved nybyggeri.

Der blev udarbejdet en fundats for den selvejende institution Testrup Højskole. Ifølge fundatsen styres skolen af en bestyrelse bestående af 3 medlemmer udpeget af Dansk Sygeplejeråd og 4 medlemmer udpeget af skolens elevforening.

Bestyrelsesmedlemmer udpeget af Dansk Sygeplejeråd blev:
Kirsten Stallknecht
Dansk Sygeplejeråds formand
Birthe Kofoed-Hansen
Dansk Sygeplejeråds næstformand
Christiane Christensen,
Medlem af DSR forretningsudvalg

Elevforeningen udpegede følgende:

Arne Frandsen
Forstander på Ubberup Højskole
Lærer ved Testrup Højskole 1947-55
Karen Margrethe Jensen
Sygeplejelærerinde, Rødding Højskole
Jørgen Scherwin
Overlæge, dr. med.
Niels Peter Andersen
Gårdejer og nabo til højskolen

Denne Testrup Højskoles første bestyrelse konstituerede sig med Christiane Christensen som formand og Niels Peter Andersen som næstformand. Christiane Christensen havde været elev på Testrup Højskole i 1941-42, så skolens første bestyrelsesformand var også tidligere Testrupelev.

Bestyrelsesmedlemmer valgt af elevforeningen var udpeget for en 4-årig periode, så der skulle være valg igen i 1973, men valget blev udskudt et år, fordi en revideret fundats ventede på godkendelse fra undervisningsministeriet.

Efter den nye fundats, som blev godkendt i 1974, skulle det ene af de bestyrelsesmedlemmer, der blev opstillet af elevforeningen, være en aktiv lærer eller forstander ved en godkendt højskole, det andet medlem skulle være sygeplejerske og tidligere elev på Testrup Højskole. Det tredje medlem skulle være en person, der var bosiddende på egnen og med interesse for højskolen, mens der ikke blev stillet krav om det fjerde bestyrelsesmedlems tilhørsforhold. Valget skulle ske ved urafstemning blandt elevforeningens medlemmer.

Efter disse retningslinier blev der ved elevforeningens generalforsamling i 1974 opstillet 4 kandidater, og da der ikke var andre forslag, var de fire valgt.

I 1975 besluttede Christiane Christensen at fratræde som bestyrelsesformand, og Niels Peter Andersen blev ny formand - en post han bestred, indtil han i 1978 ønskede at blive afløst.

Ny formand blev i 1979 Grethe Elisabeth Gudiksen, Amtskredsformand i Dansk Sygeplejeråd. Formandshvervet blev i 1982 overtaget af gårdejer Søren Rasmussen, Testrup, der var indvalgt i bestyrelsen i 1979.

Elevforeningen for Testrup Højskole

Elevforeningen for Testrup Højskole blev oprettet på initiativ af forstander Tårup ved et sommer møde i 1912. I sin snart 80-årige historie har elevforeningen kun haft 5 formænd! De første 25 år var lærer Stenshøj, Langballe, formand, og siden 1972 har Anne Mette Borup Jensen, der var elev i 1969, været elevforeningens formand.

Det er elevforeningens formål at vedligeholde forbindelsen mellem Testrup Højskole og dens tidligere elever. Dette søges opnået ved det årlige elevmøde og ved udgivelse af årsskriftet. Elevforeningen giver også støtte til ubemidlede elever og har gennem årene ydet skolen store gaver - først gennem dens Bygge- og Støttefond og senere fra Testrup Højskoles elevforenings fond, der blev oprettet i 1981 hovedsagelig med midler stammende fra salg af et sommerhus, som Maren Grosen og Ingrid Kaae i fællesskab havde ejet, og som Ingrid Kaae vederlagsfrit havde overdraget til elevforeningen.

Testrup Højskoles elevforenings fonds formål er at støtte indkøb af materialer til brug i undervisningen på Testrup Højskole, musikinstrumenter til undervisningsbrug, indbogenstande til højskolen, samt at yde støtte til kunstnerisk udsmykning af skolen.

Elevforeningens store betydning udmøntede sig i 1968 i, at Dansk Sygeplejeråd, da Testrup Højskole overgik fra privateje til selveje, lod elevforeningen indvælge majoriteten i skolens bestyrelse.

Testrup Højskoles skolekreds

I 1982 besluttede Dansk Sygeplejeråd ikke længere at udpege 3 medlemmer til skolens bestyrelse. I stedet skulle der stiftes en skolekreds, hvis opgave det fremover skulle være at vælge 3 af bestyrelsens medlemmer.

På en stiftende generalforsamling i november 1983 blev Testrup Højskoles Skolekreds oprettet. Lars Berggreen Rasmussen blev skolekredsens formand. Som medlem af Skolekredsen kan optages personer, der viser interesse for skolens arbejde.

Skolekredsen har en bestyrelse på 5 medlemmer, og denne vælger af sin midte 3 til den selvejende institution Testrup Højskoles bestyrelse.

Testrup Højskoles bestyrelse 1991

Efter 12 år i skolens bestyrelse, heraf de 8 som bestyrelsesformand, ønskede Søren Rasmussen i 1990 at træde ud af bestyrelsen.

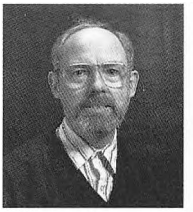
I hans sted valgtes Anne Mette Borup Jensen til ny bestyrelsesformand. Hun er selv tidligere Testrup-elev, har været elevforeningens formand siden 1972 og siddet i skolens bestyrelse siden 1979, heraf som næstformand siden 1982.

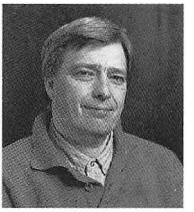
Bestyrelsen i 1991 ser således ud:

Anne Mette Borup Jensen, formand
Peter Koustrup, næstformand
Elev 1978, indvalgt 1984
Ulla Viskum, højskolelærer Gerlev idrætshøjskole,
indvalgt 1989
Hans Møllller, Mårslet, indvalgt 1991

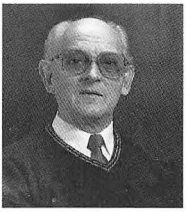

1

2

3

4

5

6

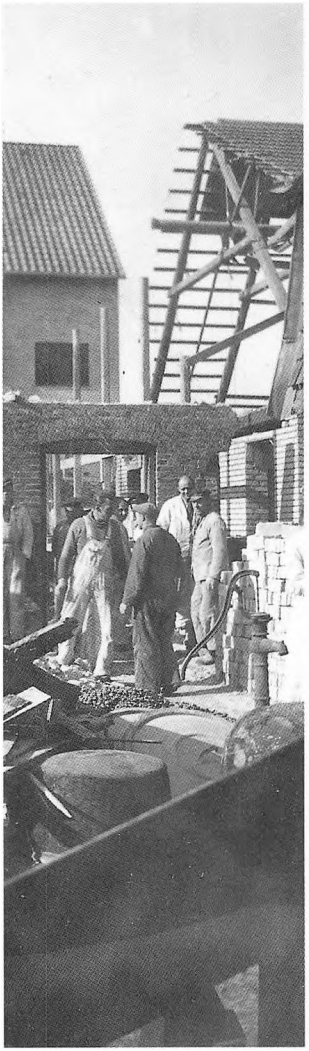

7

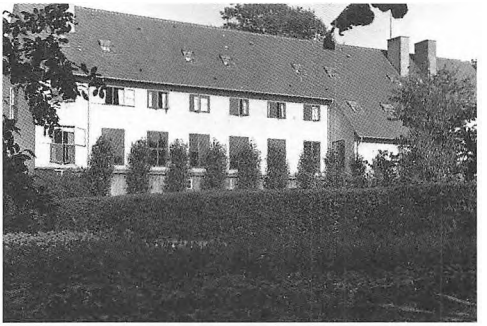
Testrup Højskoles bestyrelse 1991: 1. Anne Mette Borup Jensen, formand, 2. Peter Koustrup, næstformand, 3. Ove Andersen, 4. Lars Berggreen Rasmussen, 5. Bente Klausen, 6. Hans Møller, 7. Ulla Viskum.

Lars Berggreen Rasmussen, Mårslet, indvalgt 1984
Ove Andersen, Mårslet, indvalgt 1984
Bente Klausen, Egå, indvalgt 1984

Dansk Sygeplejeråds beslutning om at udtræde af bestyrelsen medførte en fundatsændring i 1984. Den nuværende fundats, som Testrup Højskole ledes efter, trådte i kraft i august 1987.

Siden den første fundats er der sket ændring med hensyn til elevforeningens 4 mandater til bestyrelsen. Et bestyrelsesmedlem skal fortsat være aktiv lærer eller forstander ved en godkendt højskole, og nummer to bestyrelsesmedlem skal også fortsat være sygeplejerske og tidligere forskoleelev på Testrup Højskole. Det tredje medlem skal nu være en tidligere elev fra Testrup Højskole og det fjerde en person med interesse for højskolen.

Vesterhus er skolens største bygning. Da den blev opført i 1938 var den "det sidste skrig" inden for højskolebyggeri. Samtidig var den en betydelig udvidelse af skolens samlede bygningskapacitet. Den rummede dengang som nu gymnastiksal, adskillige undervisningslokaler samt en række efter samtidens standard næsten "ekstravagante" elevværelser - ovenikøbet med egen håndvask! Billederne viser Vesterhus fra forskellige vinkler umiddelbart efter opførelsen. I 1989 blev hele bygningen gennemgribende renoveret.

De ydre rammer

Mulighed for gode lånetilbud ved nybyggeri var blandt andet medvirkende årsag til, at Testrup Højskole i 1968 blev gjort til en selvejende institution. Så længe skolen var privatejet, var det ikke muligt at få del i lån med rentestøtteordning, som andre selvejende højskoler her i de glade 60'ere nød godt af. Men da så Testrup Højskole efter 1968 kunne komme med i ordningen, var landets økonomi begyndt at stramme til, så forhåbningerne kom ikke helt til at stå mål med realiteterne.

Da forstander Holger Knudsen tiltrådte 1971, kunne han konstatere, hvad alle ved selvsyn kunne se, at Testrup Højskole var en gammel skole i fysisk forstand, og at de fleste af skolens bygninger forlængst havde udtjent deres tid og måtte erstattes af andre og bedre.

Men der var allerede byggeplaner for skolen. Et meget ambitiøst projekt var blevet udarbejdet og indsendt i 1971 til forventet godkendelse i undervisningsministeriet. I 1970-årsskriftet præsenteres tegning og beskrivelse, der ledsagedes af arkitektens visioner: "Det første blik af Testrup Højskole skal aldrig glemmes, det skal ved sin arkitektur indgyde interesse, respekt, glæde og skal tone frem som noget smukt, sikkert, et sundt samfund, der i den ydre, gamle sikre stil viser noget beskyttende, spændende, mystisk som en gammel borg, der i overgangen til det nye viser det sikre gamle, og i det nye viser en frihed, der henriver, indtager og medgiver, men alligevel begrænser".

Den slugte ministeriet ikke - måske også fordi der her i begyndelsen af 70'erne var lagt låg på pengekassen.

De planer, der var indsendt, og som der søgtes godkendelse af, var en total ny skole, der ville reducere den gamle skole til en slags "entre". Det ville da have været rart med lyse og venlige elevværelser hver på 20 m^2 med forgang, garderobe og badeværelse. Men hvad skal man mene, når forstanderkontoret efter planen skulle placeres i øverste etage i tårnet eller til, at den gamle foredragssal skulle gøres til museum?

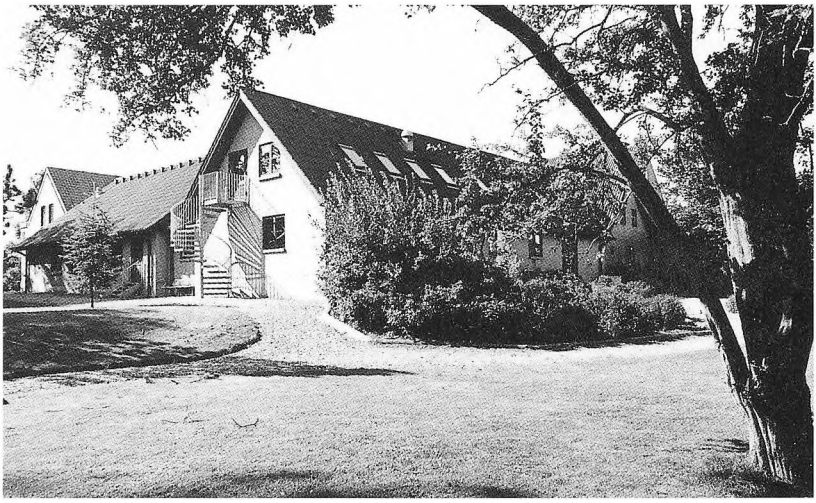
Først i efteråret 1974 kom svaret fra ministeriet, der kort meddelte, at det ikke kunne godkende det i 1971 indsendte projekt. Der blev på ny på skolen udarbejdet andre og knap så ambitiøse byggeplaner. De gik ud på at bygge en ny elevbygning i forlængelse af "Vesterhus" mod nord. Der var tale om en 23 meter lang bygning i to etager, der skulle indeholde 42 nye elevværelser, hvoraf en del dog skulle erstatte de elevværelser, der samtidig skulle nedlægges i "Østerhus".

Projektet led samme skæbne som det forrige - der kom afslag fra ministeriet i juni 1976.

Men noget blev der dog opnået i 1976. Ministeriet gav tilladelse til, at der ved skolen måtte bygges for 1,2 million kroner efter rentestøtteordning, hvilket vil sige, at 85% af de kommende renteudgifter ville være tilskudsberettigede.

Men hvad skulle der så bygges for disse penge? Ingen var i tvivl om, at nye elevværelser var det mest påtrængende problem, der skulle løses. I november 1976 var byggeplanen færdig, og den gik denne gang ud på at bygge tre sammenhængende etplans huse i den tidligere urtehave. Hvert af de tre huse skulle indeholde 5 dobbeltværelser, 3 badeværelser, et køkken og en dagligstue. I slutningen af 1977 stod de nye elevboliger med plads til 30 elever færdige, og de forlængst udtjente elevværelser i "Østerhus" kunne så rømmes.

Der var tilfredshed på skolen med de tre nye elevhuse. De tog sig godt ud i haven, og der var allerede planer om at placere tre tilsvarende huse ved siden af, når det igen blev muligt at få tilladelse til at bygge. Det varede heller ikke så længe denne gang. I

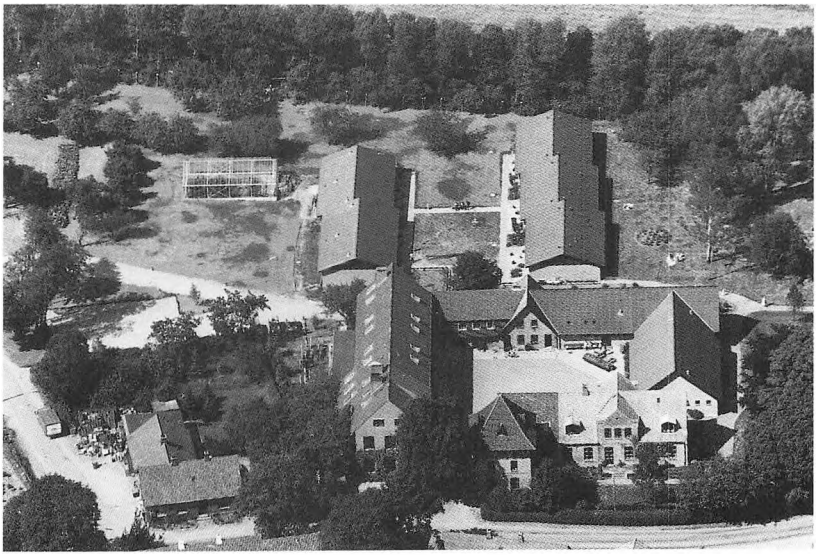

Skolens nye køkken og spisesal set fra nordøst.

efteråret 1978 fik skolen tilsagn om, at der kun forventes tilladelse til at bygge for 3,7 million kroner i 1980.

I foråret 1979 sendte skolen byggeplanerne til godkendelse. Nu skulle "Østerhus" rives ned, og i stedet skulle der opføres en helt ny køkken- og spisesalsfløj. Dertil kom, at skolen ønskede 3 nye elevhuse i stil med de tre, der allerede lå i haven nord for skolebygningerne. Prisen ? - ja, projektet havde desværre sneget sig op på 4,5 million kroner, og det kunne ministeriet ikke godkende. Skolen fik besked på at finde besparelse, der kunne bringe prisen en million kroner ned.

Det nye køkken og spisesalen kunne ikke undværes, og elevhusene var der også hårdt brug for, så sparekniven gik først ud over en mellembygning, der var tænkt som forbindelse mellem spisesalen og den gamle hovedbygning. Men da det ikke var nok, blev det besluttet, at der kun skulle opføres to elevhuse. Sådan blev det. De to nye elevhuse, den nye spisesal og køkkenet kunne bygges for 3,5 million kroner.

Testrup Højskole i begyndelsen af 80'erne. Køkken og spisesal samt endnu to elevhuse i skolens have er netop taget i brug.
Taget på hovedbygningen er endnu ikke restaureret.

Byggeriet startede. "Østerhus" blev revet ned, og skolens forstander og personale havde mange spekulationer, for de skulle jo have skolen til fortsat at virke under dette store byggeri, der afgørende greb ind i skolens dagligdag. Det var ikke let, og lettere blev det ikke, da byggeriets færdiggørelse blev forsinket. Men i maj 1981 kunne skolen fejre, at det flotte byggeri nu var endeligt afsluttet, og det blev gjort ved en indvielsesfest.

Det forstander Holger Knudsen havde drømt om og efterlyst i 1971 - andre og bedre bygninger til afløsning af de udtjente, var nu ved at gå i opfyldelse. Meget manglede endnu, men med det nye moderne køkken og den nye spisesal der i stil og farve faldt godt sammen med "Vesterhus" og den gamle hovedbygning, var der nu skabt gode fremtidige rammer for højskolens virke - til glæde for såvel elever som skolens medarbejdere.

De to nye elevhuse med plads til ialt 24 elever blev taget i brug. Husene blev navngivet "Rolighed" og "Borgen" - navne, der ligesom navnene på de tre første elevhuse "Sorgenfri", "Glædens Hjem" og "Minde-Bo", havde været knyttet til nogle af værelserne i det nu forsvundne "Østerhus".

At ikke alt byggeri skaber mere plads, vidner de følgende års renoveringer og ombygninger om. I 1985 blev der lagt nyt tag på hovedbygningen, i 1987 blev trappegangen i tårnet renoveret, og tårnstuen blev nyindrettet til en smuk læsestue med aviser og tidsskrifter. Lokalets gardiner og det nye betræk på møblerne var en foræring fra elevforeningen.

Året efter, i 1988, blev det gamle værkstedslokale i "Vesterhus" - det, der i sygeplejetiden havde været demonstrationslokale - restaureret, og resultatet blev et overmåde smukt og velegnet dramarum for teaterudøvelse. Også her spædede elevforeningen til - med 36.000 kr. til et flot og velfungerende lysanlæg.

I 1989 kom turen til indgangen til foredragssalen. Den fik et tiltrængt løft. Lyse vægge og loft, god belysning og udsmykning har givet foredragssalen en flot indgang.

"Vesterhus", opført 1938, var efter fjernelsen af "Østerhus" og opførelsen af de 5 etplans elevhuse, nu pludselig blevet skolens "gamle" hus - og tiden var løbet fra det. Godt nok var der håndvaske på værelserne, men eneste bademulighed lå i kælderen. Og de to lange elevgange forekom bedrøvelige, uden dagslys, kun oplyst af lysstofrør i loftet og uden nogen form for variation - kun en række værelsesdøre. Her var der noget at gå i gang med, og en indvendig ombygning af "Vesterhus" havde da også stået højt på skolens ønskeseddel i mange år.

Da der viste sig en mulighed for at opnå et statslån, begyndte planerne for "Vesterhus" at tage form. Der skulle skabes nye, gode og tidssvarende værelser og baderum, men en idé om samtidig at ændre gangene, så også de blev en oplevelse, kom til at indgå i planerne. Mange byggemøder, ændringer for at holde budgettet,

problemer med krav fra brandmyndighederne - men alt blev klaret, og ombygningen kunne starte i 1989.

Ved en reception på skolen i januar 1990 blev det nye "Vesterhus" vist frem - det var virkelig et helt nyt hus. Det var et vellykket resultat, der her var nået, og den arkitektonisk gode løsning fra arkitekten Poul Lodbergs side blev yderligere understreget af de friske farver, spændende fra okker over lys ultramarin til vermillion.

I 1990 skete der igen noget i hovedbygningen. Det tidligere forstanderkontor blev inddraget og indrettet til et gruppe- og undervisningslokale for filosofilinjen, mens forstander Jørgen Carlsen måtte fortrække til 1.-salen. Her blev der i gavlværelset, der i sin tid tjente som familien Nørregaards soveværelse, indrettet et praktisk og hyggeligt nyt forstanderkontor. Samtidig blev også gangen på 1.-salen i hovedbygningen renoveret. Her findes et lokale til lærerophold, kaldet "Folkehjem", og de to gæsteværelser "Morgengry" og "Aftenrøde".

I jubilæumsåret 1991 er der atter taget nogle kraftige åretag med hensyn til renovering af skolen. Den smukke foredragssal er blevet grundigt restaureret og bl.a. forsynet med en række lamper, der belyser talerstolen og Holmer Triers vægmaleri, så det nu mere end nogensinde tidligere kan åbenbare sin farverigdom. Desuden er det gamle mindesmærke for Nørregaard og Bågø blevet frataget sit kirkegårdspræg. Det er blevet beklædt med og omkranset af chaussésten, så det nu fremtræder mere skulpturelt. Samtidig er omgivelserne blevet blotlagt, så der er opstået et torveagtigt rum her ved indgangen til skolen. Torvet fortsætter ned langs vestsiden af "Vesterhus" og leder frem til to nyopførte træbygninger: et pedeldepot og et cykelskur. Samtidig er der i hele området sket en omfattende nyplantning af bøgehække. I anledning af jubilæet er der også blevet plantet et lindetræ i midten af skolegården, nøjagtigt på det sted, hvor der indtil for 25 år siden havde stået et gammelt lindetræ og bredt sine skyggefulde grene ud over skolegården.

I Testrup Højskoles mange projekter gennem årene med byggeri af nyt og løbende modernisering af det gamle, var det ikke glemt, at skolen også manglede lærerboliger. Det havde blot endnu ikke været muligt med de tildelte bevillinger af finde plads til sådant byggeri. Men mangel af lærerbolig var et problem, der skulle løses, og i 1989 skete der noget. "Metas hus" lige over for skolens hovedbygning var til salg, og Meta Jeppesen, enke efter skolens pedel gennem mange år Arne Jeppesen, solgte sit hus til Testrup Højskole. Huset blev istandsat og tjener nu som lærerbolig. Det har afhjulpet, men ikke helt løst skolens manglende mulighed for at huse personale. Meget tyder dog på, at skolen snart vil kunne disponere over endnu en lærerbolig, idet fhv. forstanderinde Ingrid Kaae, som i foråret 1991 er flyttet på plejehjem, har til hensigt at afhænde sit hus til Testrup Højskole på lempelige vilkår.

Testrup Højskole myldrer i dag af liv - med kurserne fyldt helt op så de ydre rammer undertiden er i brug til bristepunktet. Hvad kan en højskole ønske sig mere? Som midtpunkt i skolegården, nu flyttet væk fra gårdens centrum, har i flere år stået en skulptur af billedhuggeren Jan Leth. Skulpturen er en gave fra Ny Carlsbergfondet, og kunstneren har kaldt den "Metamorfose", hvilket betyder forvandling. Og hvilken forvandling er der ikke sket i skolens rammer i de seneste 15 år af Testrup Højskoles historie. I dag fremtræder Testrup Højskoles ydre rammer med blandingen af gammelt og nyt som en harmonisk helhed, som en god skole og arbejdsplads, og som et rart sted at være.

Men der er også en dag i morgen, og der vil altid være ønsker om at gøre højskolens rammer endnu bedre. I øjeblikket arbejdes der med tanker om at opføre nye bygninger i haven øst for spisesalen. I denne afdeling er det planen, at skolens musiklinje skal have til huse i bygninger og lokaler, der er bygget til musikudfoldelse. De lokaler på skolen, som musiklinjen i dag disponerer over, vil der blive god brug for til teater- og filosofilinjens aktiviteter.

Planerne for dette byggeri er allerede udarbejdet, og de omfatter også opførelse af en sal, der skal kunne bruges som både kon-

certsal, teatersal, kongressal, festsal og udstillingssal - jo, der sker stadig meget spændende på Testrup Højskole. Hvornår alt dette bliver realitet, kan ikke siges i dag, men planerne er nu indsendt til godkendelse i ministeriet, og Testrup Højskole stiller derved op i køen for at få del i de kommende bevillinger til højskolebyggeri.

Testrup Højskole som folkehøjskole - tiden efter 1975

"Der er kun en væsentlig grund til at lave højskole. Og det er eleverne!"
(Jørgen Carlsen)

I efteråret 1973 blev det første hold folkehøjskoleelever i nyere tid modtaget på Testrup Højskole. Det var 10 elever - ikke mange, men samtidig undervistes der på sygeplejeforskolen, og der afholdtes også kompletteringskurser for afdelingssygeplejersker og første-assistenter.

Det sidste kompletteringskursus sluttede i sommeren 1974, og ved udgangen af 1974 blev, som tidligere beskrevet, sygeplejeforskolen nedlagt, hvorfor det fra 1975 og fremover alene var folkehøjskoleelever, der skulle fylde Testrup Højskole.

At lade den gamle og kendte forskoleundervisning afløse af en ny og uprøvet folkehøjskoleform var en stor udfordring for skolen, men forstander, lærere og øvrige medarbejdere tog udfordringen op og skabte på meget kort tid de rammer, den nye højskole skulle arbejde under. Erfaringerne fra de første højskolekurser i 1973 og 1974 brugtes undervejs til at justere kursusplanerne, sådan at de omtrent havde fundet deres form, da 1975-eleverne - 30 på 8 ugers

kurset, 80 på martskurset og 50 på efterårsholdet - startede deres undervisning og højskoleophold i Testrup.

I sygeplejeforskolens dage havde højskolefag og sygeplejefag været sidestillede og ligeberettigede. Men i Testrup Højskoles jubilæumsbog, udgivet i anledning af skolens 100 års jubilæum 1966, udtrykker Erik Dahlerup, højskolelærer på skolen 1941-47 og højskoleforstander fra 1967: "...at man som højskolelærer somme tider kunne føle og tro, at der var ligesom lidt mere medvind fra elevernes side, når det var de faglige sejl, der var hejst, og at anatomi slugte lidt rigeligt af elevernes kræfter".

Det blev da også dette skisma mellem skolens faglige og højskolemæssige side, der var medvirkende til, at Erik Dahlerup fratrådte i 1971 som forstander for Testrup Højskole. Erik Dahlerup begrundede blandt andet sin fratræden med, at de værdier, han som højskolemand gerne ville bringe eleverne i forbindelse med, ikke havde elevernes interesse.

Testrup Højskoles nye forstander, Holger Knudsen (1971-80), der havde en fortid blandt andet som højskolelærer ved Ask Højskole, må som højskolemand i sine første år på Testrup Højskole have følt den samme "konkurrence" mellem det faglige og det højskolemæssige, men alligevel ikke mere, end at nogle af de kendte fag fra de sygeplejeforberedende kurser i 1973 kom til at indgå i den nye kursusplan for folkehøjskolekurserne.

Hvad var det så, Testrup Højskole kunne tilbyde de nye højskoleelever? Planerne for de to nye 13 ugers kurser og 8 ugers kurset findes aftrykt i 1973-årsskriftet. På de to 13 ugers kurser kunne der vælges mellem:

Specialer: Økologi, samtidsorientering, socialmedicin, sundhedspleje, pædagogik og psykologi, administration, matematik, fysik og kemi, kulturhistorie.

Studiekredse: Musik, dramatik, gymnastik, filmkundskab, sprog, religion, filosofi, hverdagens jura, kunstforståelse, tekstilformning.

Fællesfag: Litteratur, samfundsfag.

Idéen bag Testrup Højskoles nye kurser var at give mennesker med interesse for det sociale, biologiske og kulturelle miljø muligheder for fordybelse i disse sagområder.

8 ugers kurset kunne tilbyde: Psykologi, sprog, samfundsfag, pædagogik, administration, matematik og naturvidenskabelige emner, litteratur og kreative fag.

Disse kursustyper skulle fremover være grundstammen i skolens virke. I 1974-75 blev de to 13 ugers kurser forlænget til 16 uger, dertil kom så yderligere en række korte ugekurser i arbejdspsykologi, mødeteknik og personaleledelse. Disse kurser, der ikke var godkendt som højskolekurser, blev ledet af forstanderinde Krista Juul, som i efteråret 1975 trak sig tilbage som forstanderinde efter 3 års virke på skolen. Stillingen som forstanderinde blev ikke genbesat, så siden 1975 har skolens ledelse alene beroet hos forstanderen.

I 1977 prøvede man på skolen at supplere de lange kurser med nogle kortere af 14 dages varighed. De to første, der skulle have været holdt i januar-februar 1977, kom ikke i gang på grund af for få tilmeldte, men de to næste blev gennemført. Det var to sommerkurser - "Økologi og samfund" og "Den enkelte og samfundet" - der blev holdt for 50 voksne deltagere og et stort antal børn.

Det var starten på at holde sommerkurser på Testrup Højskole for folk i en mere moden alder og for familier med børn. De to korte sommerkurser i 1977 blev en succes, og siden har de korte sommerkuser - i dag dog kun af én uges varighed været på Testrup Højskoles program. Skiftende forstandere har samstemmende med lærerne udtalt, at det var en glæde på sommerkurserne at kunne lave højskole for folk, der ellers ikke ville have haft mulighed for at komme på højskole.

Højskoleloven fra 1970 definerer højskolens virke: "folkehøjskolen tilbyder voksne en almendannende undervisning og kan inden for denne give enkelte fag eller faggrupper en fremtrædende plads". Så det var inden for lovens rammer, da Testrup Højskole i 1977 valgte at give linjedelt undervisning og oprettede tre linjer:

Sundheds- og Samfundslinjen
Pædagogisk-psykologisk linje
Kulturlinjen

I 1978 startede på skolen "Aftenhøjskolen i Testrup-Mårslet". Det var en kreds af mennesker fra egnen og medarbejdere på skolen, der stod bag. Formålet med Aftenhøjskolen var "gennem møde- og foredragsrækker at formidle folkeoplysning for områdets beboere". Initiativet blev støttet af skolens ledelse, der håbede, at Aftenhøjskolen, ud over at opfylde et behov, også ville skabe en langt bedre kontakt til de mennesker, der boede omkring Testrup Højskole. Else Rasmussen, Testrup, blev Aftenhøjskolens formand, men efter Skolekredsens oprettelse i 1983 overtog Skolekredsen ledelsen.

"Aftenhøjskolen i Testrup-Mårslet" havde de første år 50-60 deltagere, men deltagerantallet var faldet noget, da den indstillede sit virke i 1986. Emnerne spændte vidt. Det begyndte med "Opbruds- og oprørstendenser i samfundet" - og fortsatte med "Medierne og samfundet", "Mennesket og maskinen", "Folkelige bevægelser - historisk og aktuelt", "Har vi brug for idealer?", "Fremtidens landsbysamfund" for i 1985 at slutte med "Fokus på ungdomskulturen".

Esther Nielsen, i dag længstansatte højskolelærer på Testrup Højskole, sagde om Aftenhøjskolen, at disse højskoleaftener med egnens befolkning var en side af højskolelivet, som i hvert fald lærerne nødig ville undvære. Aftenhøjskolen på Testrup Højskole gav i disse år mange gode oplevelser på skolen.

1979 var man på Testrup Højskole ved at se en ende på de svære omstillingsår. Forstander Holger Knudsen glædede sig over ikke mere at være optaget af planlægning af nye forandringer, men alene at kunne samle sig om det nærværende. 1979 blev året, hvor forstander og lærere kunne hæfte størstedelen af deres opmærksomhed og arbejdskraft til det, der er mest af: de almindelige hverdage.

Her i slutningen af 70'erne strammer landets økonomi til, og det mærkes straks på højskolen. Statens driftstilskud til skolen bebudes at ville falde med 3% pr. år de følgende 3 år, og tilskudsreglerne for elevernes statsstilskud bliver ændret, så elever fra hjem med ganske almindelige familieindkomster får stadig vanskeligere ved at opnå tilskud til elevbetalingen.

Men der er til gengæld også noget at glæde sig over. Det mismod og den manglende tro på egne muligheder, der har hærget store dele af højskoleungdommen i 70'ernes sidste halvdel er ved at vende. Forstander Holger Knudsen har bemærket en markant ændring hos en ikke ringe del af højskolens elever, hvad angår elevernes holdning til egen situation og holdningen til at være på højskole - en holdningsændring i retning af større optimisme og beslutsomhed end det har været tilfældet de senere år.

Efter 15 års højskoleliv - heraf de sidste 9 som forstander på Testrup Højskole, fratrådte Holger Knudsen sin forstanderstilling i sommeren 1980 for at blive valgmenighedpræst i Lemvig. Ved hans afgang lød der mange rosende ord for den måde, hvorpå han havde forvaltet den krævende opgave ved Testrup Højskoles overgang fra sygeplejeforskole til almindelig folkehøjskole. Det var også under Holger Knudsens 9-årige forstandertid, at det store byggeri på skolen kom i gang, og fra skolens bestyrelse, som han havde et godt samarbejde med, blev han takket for sine 9 år som lærer, forstander og bygmester.

Højskolelærer ved Krabbesholm Højskole, Sven Thorgaard, blev Testrup Højskoles nye forstander. Skolens økonomi var ikke allerbedst ved hans tiltræden i 1980. Han lod i 1981 de 10 sammenhængende kursusmåneder korte ned til otte og indførte fra 1982 flere korte kurser.

Det var også i 1981, at Testrup Højskoles musiklinje blev oprettet. Organist Erling Lindgren blev knyttet til skolen som højskolelærer, og opbygningen af musiklinjen blev hans fortjeneste. Formålet med en musiklinje var at give de elever, der valgte linjen, et indblik i musikkens verden i alle dens facetter. En væsentlig del

af undervisningen skulle gå ud på at lytte til musikken, en anden at snakke om musikken, og sidste del skulle være selv at udøve musik.

Et "Nordisk Grundtvigseminar" blev holdt på Testrup Højskole i 1983 som en markering af, at det netop var 100 år siden, at Jens Nørregaard havde indkaldt til det første nordiske folkehøjskolelærermøde på Testrup Højskole.

Trods forsøg på at tilføre noget nyt - i 1984 blandt andet med endnu et kort sommerkursus, der havde emnet: Om at sejle i teori og praksis - blev Sven Thorgaards forstandertid i 80'ernes første halvdel en evig kamp med skolens økonomi. Besparelser i skolens budgetter som en følge af nedsat statstilskud, og samtidig vigende elevtal til skolens kurser var medvirkende årsag til underskud på skolens drift. i 1985 blev situationen helt alvorlig, og da der samtidig opstod uoverensstemmelser mellem Sven Thorgaard og skolens bestyrelse, så bestyrelsen i 1986 ingen anden udvej end at afskedige Sven Thorgaard som forstander.

Bestyrelsen konstituerede derefter højskolelærer Esther Nielsen som forstander, og under hendes ledelse og med god hjælp fra alle ansatte blev der gjort et stort arbejde for at redde den truede højskole. Der blev sat ind med yderligere besparelser på alle områder, hvortil der ikke blev ydet tilskud. Eleverne delttog i madlavningen, og elevværelser, der ikke var i brug, søgtes udlejet.

Sådan var situationen, da bestyrelsen i slutningen af 1986 meddelte, at den havde antaget mag. art. Jørgen Carlsen som ny forstander for Testrup Højskole. Ved sin tiltrædelse sagde Jørgen Carlsen, at godt og gedigent højskolearbejde, og ikke besparelser, skulle vende situationen for Testrup Højskole. Man kan aldrig nogensinde spare sig til at lave ordentlig højskole. Kun én ting, sagde Jørgen Carlsen, berettiger til en højskoles eksistens - nemlig det liv, der udfolder sig på den, og det ry, der udspringer deraf - og han lovede som forstander at gøre alt for at skabe betingelser for et oplivende og udviklende højskoleophold på Testrup Højskole - kort sagt: lave god højskole!

Den nye forstanderfamilie på Testrup Højskole i 1986: Signe, Jørgen, Gunhild og Anne Margrethe Carlsen.

Jørgen Carlsen er magister i idéhistorie fra Arhus Universitet 1977. Siden har han været ansat på Århus Universitet og Danmarks Lærerhøjskole, men også i en kortere periode været højskolelærer på Ry Højskole. Fra første dag, siden han med sin kone og deres 2 børn - cand. mag. Anne Margrethe Carlsen og døtrene Signe og Gunhild - flyttede ind i forstanderboligen "Sønderhus", har Jørgens Carlsen med sin sprudlende energi, sit gode lederskab og med en idérigdom, som han formår at omsætte i handling, utrættelig arbejdet på i et samspil med dygtige medarbejdere at "lave god højskole" i Testrup.

Allerede 1987 viste et tilfredsstillende årsresultat, og siden er det kun gået fremad. Ved Jørgen Carlsens tiltræden hang skolens økonomi - og dermed dens fortsatte eksistens - i en meget tynd tråd, men 1987 viste sig at blive et afgørende vendepunkt i Testrup Højskoles nyere historie. Og den positive udvikling kan

vel bedst illustreres ved at kaste et blik på udviklingen i de senere års antal årselever:

1986: 29,5
1987: 42,6
1988: 57,0
1989: 63,4
1990: 75,4
1991: 77,0 (ca.)

En årselev er "en elev i 40 uger", og tallet fremkommer ved at udregne det antal uger, hver enkelt elev har været på skolen, for derefter at sammenlægge samtlige elevers ugetal og dividere dette tal med 40. Det er blandt andet ud fra årselevtallet, at højskolen modtager tilskud fra staten, så tallet er absolut ikke uden betydning.

Livet på Testrup Højskole er blomstret op og har udfoldet sig i fuldt flor. Ikke mindre end 45 uger om året holdes der i dag højskole på Testrup Højskole med vidt forskellige typer af højskolekurser. Grundstammen i højskolearbejdet er de lange kurser på 16 uger, der afholdes hvert forår og efterår. Men en nyskabelse kom til i 1987, da der blev planlagt vinterhøjskole for voksne - for folk over 30, folk i deres bedste alder, som blev tilbudt at møde højskolen og hinanden i et inspirerende fællesskab. Dertil kommer de korte sommerkurser, der har en meget stor tilslutning. De 45 ugers årlige højskolekurser fordeler sin med:

Vinterhøjskole: 6 uger
Forårsskole: 16 uger
Sommerkurser: 7 uger
Efterårsskole: 16 uger

Der er kun én væsentlig grund til at lave højskole. Og det er eleverne! - udtalte Jørgen Carlsen i 1988 og fortsatte: Højskole har sin berettigelse i det omfang, den kan danne ramme om en livsbekræftende udfoldelse af elevernes menneskelige muligheder.

Men højskolens ramme består i andet og mere end nogle bygninger og undervisningsfaciliteter. Den vigtigste ressource på en højskole er selvsagt en dygtig og engageret medarbejderstab - en række personer, som har både evnen og viljen til at lave "god højskole". En sådan medarbejderstab kan Testrup Højskole uden tøven siges at være i besiddelse af. Det bedste bevis på, at det forholder sig sådan, er den notoriske fremgang, skolen har kunnet notere sig i de senere år. Al erfaring siger, at det eneste, der kan holde en højskole i live, er den levende anbefaling, som udgår fra de elever, der har befundet sig på skolen.

Skolen har igennem de senere år haft en række forskellige personer knyttet til sig. Nogle har været regelmæssigt tilbagevendende gæstelærere, andre har været ansat midlertidigt i en kortere eller længere periode. Men tyngdefeltet i skolens liv har været en fast stab af medarbejdere, som løbende forholder sig til den udfordring, det er at få en højskole til at leve et "jævnt og muntert virksomt liv på jord".

Den faste lærerstab består af Ole Toftdahl Andersen (cand. mag., musiklærer), Anne Margrethe Zacher Carlsen (cand. mag., lærer i dansk for udlændinge, skriveværksted, litteratur m.v.), Hans Rubech Christensen (cand. theol., underviser i psykologi, litteratur, filosofi m.v.), Sven Fenger (cand. mag., musiklærer), Bent Kirkeby (seminarieuddannet, underviser i billedmedier, samtidshistorie m.v.), Gitte Krogsbæk (cand. mag., underviser i teater, kulturformidling m.v.), Lars Mogensen (uddannet på Den danske Husflidshøjskole, lærer i foto og keramik), Ole Morsing (lic. phil., underviser i filosofi og pædagogik), Esther Nielsen (tekstillærer), Ann Sofie Oxenvad (cand. mag., underviser i teater), Peter Aaboe Sørensen (cand. mag., underviser i filosofi, historie m.v.), Henrik Tarp Vang (stud. mag., underviser i radioværksted).

Desuden råder skolen over en række gode tekniske og administrative medarbejdere: Jens Kristian Kaanbjerg (pedel), Anna Kissi (oldfrue), Lene Haugaard (køkkenleder), Gitte Mikkelsen (køkkenassistent) og Margrethe Poulsen (forretningsfører).

1

2

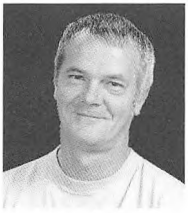
3

4

5

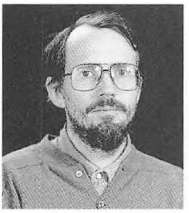
6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

Testrup Højskoles medarbejderstab 1991: 1. Forstander Jørgen Carlsen. Højskolelærere: 2. Anne Margrethe Zacher Carlsen. 3. Ole Toftdahl Andersen. 4. Hans Rubech Christensen. 5. Sven Fenger. 6. Bent Kirkeby. 7. Gitte Krogsbæk. 8. Lars Mogensen. 9. Ole Morsing. 10. Esther Nielsen. 11. Ann Sofie Oxenvad. 12. Peter Aaboe Sørensen. 13. Henrik Tarp Vang. Praktisk administrativt personale: 14. Margrethe Poulsen, forretningsfører. 15. Anna Kissi, oldfrue. 16. Lene Haugaard, køkkenleder. 17. Gitte Mikkelsen, køkkenassistent. 18. Jens Kristian Kaanbjerg, pedel.

Testrup Højskoles kurser

Hvilke typer af kurser er det så, Testrup Højskole kan tilbyde sine elever?

FORÅRS- OG EFTERÅRSSKOLEN

Forårs- og efterårsskolen er Testrup Højskoles lange kurser. De har en varighed af 16 uger, og eleverne tilbydes at vælge mellem skolens tre linjefag: musik, teater og filosofi.

Musiklinjen træner eleverne i sammenspil og korsang, og giver instrumentalundervisning, undervisning i musikteori og musikforståelse. Eleverne får udvidet deres musikalske horisont og oplever glæden og tilfredsstillelsen ved at spille og synge sammen.

Elever, der vælger teaterlinjen, lærer foruden at bruge krop og stemme også at arbejde med en række dramatiske udtryksfærdigheder, så de opnår en grundlæggende teaterkunnen, de selv kan arbejde videre med. Undervisningen tager sigte på at få hoved og krop, intellekt og følelse til at vokse sammen og gå op i en højere enhed.

Filosofilinjen er en læse- og diskussionslinje, der opdyrker elevernes nysgerrighed og lyst til at stille spørgsmål til livet. Filosofilinjen behandler nogle af de temaer, der gennem tiden har optaget filosofferne, og eleverne lærer at tænke en tankerække til ende for derved at kaste lys over deres egen måde at opleve og forstå verden - og dem selv - på.

Ud over et af de tre linjefag kan eleven vælge at sammenstykke sit skema af en række forskellige fagtilbud og kreative værkstedsfag. Testrup Højskoles fagtilbud er: Livsfilosofi, litteratur, historie, samtidshistorie, pædagogik, psykologi, billedmedier, musikforståelse , kor, dansk for udlændinge, kulturformidling, krop og bevægelse, dans, tekstilværksted, plantefarvning, fotografi, keramik, tegning og maling, radioværksted og skriveværksted.

Dertil kommer: Foredrag, ekskursioner, temadage og en række forskellige aftenaktiviteter. På hvert kursus er indlagt en uges

studietur til udlandet. De senere år er denne studietur gået til Norge, England, Ungarn og Tjekkoslovakiet.

Derudover benytter Testrup Højskole sig flittigt af de kulturtilbud, som den nære beliggenhed til Århus giver mulighed for deltagelse i. Ofte drager eleverne samlet eller i grupper til koncerter, teaterstykker eller udstillinger i Århus.

VINTERHØJSKOLE FOR DIG OVER 30

Hovedvægten i undervisningen bliver lagt på linjefagene musik, teater, filosofi og psykologi. Ud over de gennemgående linjefag kan der vælges blandt en række fagtilbud som fotografi, keramik, kulturhistorie, kor, tegning og maling, tekstilværksted, billedmedier og filmkundskab.

De 6 ugers vinterhøjskole er inddelt i 14 dages moduler, og der kan vælges en kursusperiode på 2, 4 eller 6 uger. Testrup Højskoles intention med "Vinterhøjskolen for dig over 30" er, at gøre højskolen til en ramme om et modent samvær mellem folk i "i deres bedste alder" - mennesker, der har gjort sig nogle erfaringer i livet, og som stadig har nysgerrigheden i behold.

SOMMERKURSER

Siden 1977 har sommerkurser stået på Testrup Højskoles program. Sommerkurserne har udviklet sig til, at der i dag tilbydes 7 ugekurser med temaer som morskab, musik, kærlighed, filosofi og livsfilosofi.

Sommerkurserne er tilrettelagt og ledes af skolens lærere. Men på hvert kursus har skolen besøg af en række fremragende og dygtige fagfolk som gæstelærere - eller en række inspirerende kulturpersonligheder som foredragsholdere. Planlagte sommerkuser i 92 er: *Livsfilosofi. Kærlighedens veje. Latinamerikansk musik, dans og kor. Kunsten at more sig. H.C. Andersens verden.K. E. Løgstrup - filosofi og religion. Søren Kierkegaard - det gådefulde geni.*

Sommerkurserne er som oftest velbesøgte. Her mødes folk, som kan lide at tale og lytte, og måske også at udfolde sig musisk og kreativt - folk, som både vil lære noget og få ny inspiration, og som ser frem til samværet med de øvrige kursister i fællesarrangementer som folkedans, sang og musik, film, gensidig underholdning eller aftenhygge på bålpladsen. Voksne, familier med børn, ældre - alle generationer mødes på sommerkurserne i Testrup.

ANDRE KURSER

Ud over de regulære kurser under højskoleloven afholdes der også mellem år og dag forskellige andre typer kurser på Testrup Højskole. Dels har skolen i 1989 og 1990 afholdt to 16 ugers kurser med dagkursister - såkaldte utb-kurser for folk, der er arbejdsledige, og som ifølge bestemmelserne har været berettiget til et uddannelsestilbud. Dels har skolen arrangeret filosofiske seminarer af få dages varighed med deltagelse af en række kendte filosoffer og kulturpersonligheder.

Men den store og altoverskyggende virksomhed på Testrup Højskole er nu som før højskolevirksomheden.

AT LAVE FLOT HØJSKOLE

Testrup Højskoles mål for alle kursusaktiviteter på skolen er, ved at lade eleverne gå på fælles opdagelse gennem undervisning, samvær og kreative udfoldelser, at give dem inspiration til at opleve livet - og sig selv - fra nye sider.

- Og Testrup højskoles mål skal i 90'erne styrkes ved at der fortsat laves "flot højskole" i Testrup.

Hans Møller

Vort liv, det er nu!

Da Testrup Højskole blev indviet i 1866 skete det til Christian Richardts sang "Den bonde, som vil lede sin avling med forstand. Allerede titlen på sangen gør det tydeligt, at højskolen i sin første tid havde adresse til den danske bondestand, som i løbet af århundredet oplevede en stadig styrkelse af sin politiske og kulturelle bevidsthed.

Sangen var i mange år en fast ingrediens i højskolesangbogen, men i de seneste udgaver har den ikke været at finde. At sangen er udeladt, skyldes ikke nødvendigvis, at sangen nu er faldet for en hårdhændet kvalitetskontrol. Det skyldes derimod, at den virkelighed, sangen beskriver, ikke findes mere. Det danske samfund er blevet grundlæggende forandret - og folkehøjskolen er ikke længere en specialitet for bondestanden eller for andre særlige samfundsgrupper.

I en vis forstand kan man hævde, at det først er nu, folkehøjskolen i egentligste forstand lever op til sit navn. Den er med tiden faktisk blevet en skole, der henvender sig til hele folket!

Testrup Højskole er på den ene side en grundtvigsk folkehøjskole med stolte traditioner. Men vi, der i det daglige har den glæde at bære budstikken videre, er på den anden side helt på det rene med, at vi ikke kan leve på renterne af den historiske fortid. Vi mener, det er nødvendigt ikke at leve i minderne, men at møde samtiden i øjenhøjde og forholde os til de udfordringer og opgaver, den stiller.

Vi bestræber os på i vort skolearbejde at fastholde det bedste i højskoletraditionen og samtidig være en moderne højskole. For os

at se, er der ingen modsætning i dette. Eller rettere: hvis nogen vil se en modsætning i dette, så er det selve livets modsætning - og den vil vi godt vedkende os. Erindringen om det gamle og nysgerrigheden over for det nye er selve det levende brændpunkt for vor højskolevirksomhed. Det er nemlig ikke kun fremtiden, der er en udfordring til højskolen - fortiden er det på en måde også.

I højskolens barndom stillede sagen sig anderledes. De gamle højskolefolk var så at sige tvunget til at være moderne. De havde ikke en lang tradition at forholde sig til, men måtte prøve sig frem og bruge hinanden som inspirationskilder og forbilleder. For dem var højskole ikke forbundet med nostalgi og fortidsromantik - for der var ingen søde minder at drømme sig tilbage til.

Til gengæld var der masser af fremtidsdrømme og visioner! Om et lykkeligt land, hvor folk lever et jævnt og muntert og virksomt liv på jord, hvor få har for meget og færre for lidt, og hvor livet ikke leves for den individuelle karrieres skyld, men til folkegavn og fælles bedste.

Disse gamle fremtidsdrømme er nu blevet en levende del af højskoletraditionen. Hvis nogen skulle mene, at de er romantiske fortidslevn og tilhører en anden verden, siger det måske nok så meget om, hvor vi danskere selv har bevæget os hen - end det siger om, hvor gammeldags højskolen er blevet!

Det er dybest set også grunden til, at vi på en moderne højskole i dagens Danmark må besinde os på såvel nutiden som fortiden for at kunne stille noget op med fremtiden.

I anledning af Testrup Højskoles 125 års jubilæum har digteren Thorkild Bjørnvig skrevet en ny sang til skolen, så vi ikke længere skal lide under, at Christian Richardts gamle skolesang til Testrup har mistet sit tag i nutidsmennesket. Thorkild Bjørnvigs sang er sat i musik af komponisten Erling Lindgren, som iøvrigt har en fortid som musiklærer her på skolen. Inspirationen til sangen har Thorkild Bjørnvig hentet fra skolens hverdag, hvor linjefagene musik, teater og filosofi spiller en fremtrædende rolle. Sangens første tre vers er helliget musikken, teatret og filosofien.

I sidste vers af sangen kommer Bjørnvig ind på nødvendigheden af både at leve i nuet og at vedkende sig den historiske fortid. For nuet hviler ikke i sig selv. Det er bundet til den historiske fortid - uden den ville det liv, der leves, ikke være det, det er:

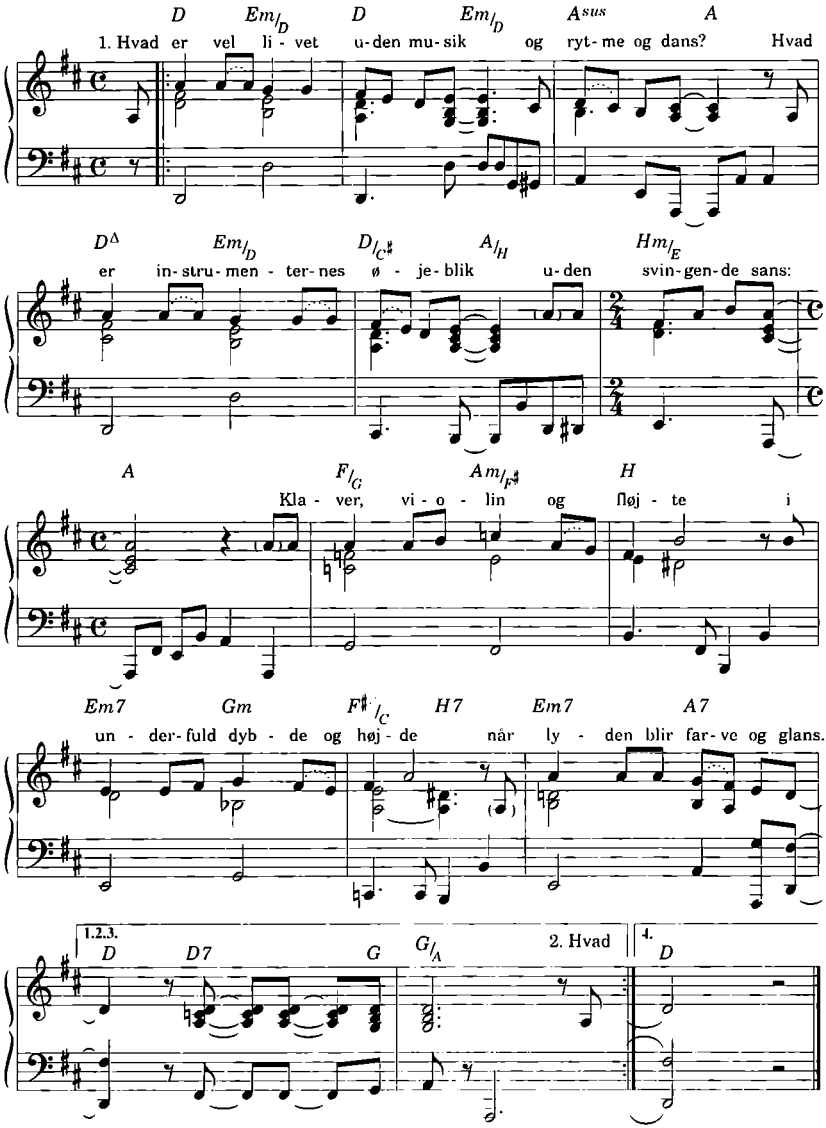
Vort liv, det er nu! Men skolen har rod
i svundne år,
og bygningen, strejfet af rust og af sod,
holder ud og består.
Der er fugle med lukkede vinger
på søjler, i os, der svinger
sig uventet ud en vår.

Sangens sidste tre linjer rummer dels et poetisk billede af det overraskende og uventede, der kan ske for mennesker, der kommer i kontakt med det lille hverdagsmirakel som en højskole er - eller i heldige stunder kan være.

Men linjerne handler også mere specielt om Testrup Højskole. Ingen, der har været på skolen, eller som har læst dette jubilæumsskrift, kan være i tvivl om, hvor Thorkild Bjørnvig har hentet sin inspiration til dette billede fra.

Jørgen Carlsen

Erling Lindgren

Hvad er vel livet uden musik
og rytme og dans?
Hvad er instrumenternes øjeblik
uden svingende sans:
Klaver, violin og fløjte
i underfuld dybde og højde
når lyden blir farve og glans.

Hvad er vel livet uden et spil
forklædning og drøm?
I drømmene er du skiftevis til
snart ensom, snart øm:
Snart tåbe, snart tynget, snart vinget
alt heftigt og ubetinget
som billede, sted eller strøm.

Og uden tanke, hvad er vort liv?
Det var uden ret
og uden overblik, perspektiv,
struktur og skelet.
Med tanken i livets kerne,
fornemmer vi plankton og stjerne,
prøver vi fremtid og æt.

Vort liv, det er nu! Men skolen har rod
i svundne år,
og bygningen, strejfet af rust og af sod,
holder ud, og består.
Der er fugle med lukkede vinger
på søjler, i os, der svinger
sig uventet ud en vår.

Thorkild Bjørnvig

Indhold

Forord 7

TESTRUP HØJSKOLE 1866 - 1966

ved Jørgen Carlsen

Men hjertet og dets tanker, skal det da ligge brak? 13
Det unge Danmark 17
Tusindfryd 21
Aserne i Testrup og jætterne i Viby 27
En mønsterskole 37
Minder og oplevelser 43
Den tunge arv 49
Testrup-pigerne 57

TESTRUP HØJSKOLE 1966 - 1991

ved Hans Møller

Årene 1966 - 1991 73
Fire portrætter 75
Fra sygeplejeskole til folkehøjskole 81
Hvad er en højskole? 89
Fra privateje til selveje 95
De ydre rammer 101
Testrup Højskole som folkehøjskole - tiden efter 1975 109

Jørgen Carlsen: Vort liv, det er nu! 123
Erling Lindgren: Melodi til "Hvad er vel livet..?" 126
Thorkild Bjørnvig: Hvad er vel livet..? 127

